

MŪSŲ GIRIOS

Žurnalas apie miškus ir miškininkus

2024 / spalis

*Partijų programose –
apie miškų ūkio sektorių
ir aplinkosaugą*

*Iškilmingas
VDU ŽŪA
100-mečio minėjimas*

*26-as pasaulinis
IUFRO kongresas
Stokholme*

*LMPF
X-ajame
suvažiavime*

DIDELIAIS KIEKIAIS SUPERKAME BERŽO RAŠTUS

nuo 16 cm skersmens

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete www.likmere.lt
telefonais +370 340 60054, +370 687 51927, el. paštu info@likmere.lt

***Viskas dirbantiems ir besilksintiems miške –
Viskas vienoje vietoje***

- ▶ IŠKLAUSYSIME
- ▶ PAKONSULTUOSIME
- ▶ PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- ▶ OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ

miskui.lt

UAB „MMC Forest“

Nausodžio k.,
Vėžaičių sen.,
96215 Klaipėdos r.
Tel. 8 673 51506
El. paštas info@mmc.lt
www.miskui.lt

4 Kronika

Aktualijos

6 Partijų programose – apie miškų ūkio sektorių ir aplinkosaugą

9 VMU stiprybė – aukšti standartai ir rūpestis darbuotojais

10 Iškilmingas VDU ŽŪA 100-mečio minėjimas

Miškininkystė

12 V. MAROZAS,
G. MOZGERIS.
26-as pasaulinis IUFRO kongresas Stokholme

Augalų ligos

15 B. GRIGALIŪNAITĖ,
D. BUROKIENĖ,
A. MATELIS.
Sapiegų rūmų parko augalų ligų sukėlėjai

Atmintis

18 J. VITKAUSKAITĖ.
Išgirdę medžių kalbą

Profesjonų veikla

20 LMPF X-ajame suvažiavime

Saugomos teritorijos

23 KNNP atidarytas naujas lankytojų centras

Miško flora ir fauna

24 S. PALTANAVIČIUS.
Lietuvos miškų paukščiai.
Klykuolė (*Bucephala clangula*)

25 Lietuvos miškų žvėrys.
Danielius (*Cervus dama*)

Atradimai

26 E. JANULEVIČIUTĖ-
GUIMERA.
Kelionė į kitą pasaulio pusę.
Indonezija. Balio tradicijos.

Jubiliejus

28 A. RUTKAUSKAS.
Trigubam profesionalui
Vytautui Ribikauskui –
80 metų

Medžioklė

32 V. RIBIKAUSKAS.
Kai valtis sukežus,
o batai nauji...

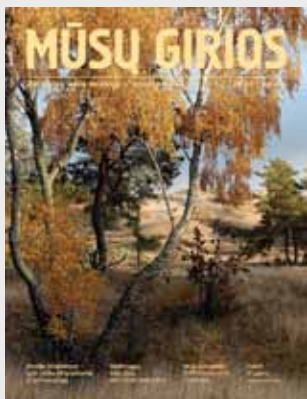
Laisvą minutę

34 Kryžiažodis

MIELAS SKAITYTOJAU,
žurnalą „Mūsų girios“ jau galima
užsiprenumeruoti **2025 metams:**

- el. paštu rimondas@musu-girios.lt, info@musu-girios.lt;
- tel. +370 687 10616; ▪ www.musu-girios.lt
- visuose Lietuvos pašto skyriuose.

Žurnalo indeksas – 5057, prenumeruojant su nuolaida – 5058.
Žurnalo prenumeratos kaina: 1 mėn. – 5,00 Eur, su nuolaida – 3,50 Eur.

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALASLeidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058

2024 m. spalio, Nr. 10 (918)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų girios“

Adresas korespondencijai:

P. d. 604, Vilniaus 16-asis paštas,
Nemenčinės pl. 2, 10001 Vilnius
Mob. tel. +370 687 10616El. paštas: info@musu-girios.lt
rimondas@musu-girios.lt
rimondas.vasiliauskas@gmail.com

www.musu-girios.lt

@musugirios

Įmonės kodas 125302897

PVM mokėtojo kodas LT 253028917

A. s. LT887044060001501044

AB SEB bankas

Direktorius – vyr. redaktorius

Rimondas Vasiliauskas

Mob. tel. 8 687 10616

El. paštas: rimondas@musu-girios.lt,

rimondas.vasiliauskas@gmail.com

Spausdino UAB „Standart Impresa“
S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, 02189 Vilnius
www.standart.lt

Tiražas 510 egz.

Kaina 5 Eur

Kaina su nuolaida 3,50 Eur

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine
Editor-in-chief R. Vasiliauskas
PO Box 604, 16th Vilnius Post Office,
LT-10001 Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė ne visada sutampa.

Už reklamos turinį redakcija neatsako.

„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius ar jų
dalis perspausdinti galima tik gavus raštišką
redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.

Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

KRONIKA

Spalio 1 d. Valstybinių miškų urėdija atsiėmė 88 elektromobilius, kuriuos įsigijo viešojo konkurso būdu. Konkurą laimėjo „Škoda“ automobilių salonas „Motus Auto“, o pasirinktas modelis – keturiais ratais varomas, 85 kWh talpos akumuliatorių turintis „Škoda Enyaq 85x“.

Visi naujieji VMU automobiliai turi keturių varančiųjų ratų pavarą ir 186 mm prošvaisą – tai leidžia nesunkiai įveikti daugelį sunkiau pravažiuojamų miško kelių. Iki 175 kW maksimali krovimo galia leidžia akumuliatorius iki 80 procentų įkrauti per mažiau nei pusvalandį, o pilna įkrova, pagal WLTP skaičiavimus, mišriu režimu automobilis gali įveikti net iki 537 kilometrų.

Kadangi elektromobiliais bus aprūpinti VMU regioniniai padaliniai visoje Lietuvoje, urėdija lygiagrečiai išsirengė ir įkrovimo stoteles, kad nekiltų nepatogumų ir atokiausiuose kampeliuose.

Spalio 2 d. Bonoje (Vokietija) Lietuvos ir dar 34 Europos valstybių už miškus atsakingi ministrai ar ministerijų pareigūnai ir Europos Komisijos atstovai 9-ojoje Ministrų konferencijoje „Europos miškai“ (*Forest Europe*) pasirašė deklaraciją dėl tvaraus miškų valdymo išsaugojimo.

Šiame dokumente įsipareigojama ir toliau skatinti ir įgyvendinti dinamišką tvaraus miškų valdymo koncepciją reaguojant į kylančias problemas ir atsižvelgiant į visuomenės poreikius, skatinti subalansuotą požiūrį į tvarų miškų valdymą Europoje ir nacionaliniu lygmeniu, didinti „žaliųjų“ darbo vietų, prisidedančių prie aplinkos kokybės išsaugojimo ar gerinimo miškų sektoriuje skaičių, didesnę dėmesį skirti informavimui apie miškus.

Taip pat nutarta skatinti nuolatinį miškų stebėsenos priemonių ir technologijų kūrimą ir naudojimą, teikti pagalbą Ukrainai dėl miškų sektoriaus atkūrimo karo ir pokario metais. Deklaracijoje pabrėžiama tvarios ir žiedinės bioekonomikos ir efektyvaus išteklių naudojimo svarba, prisidedanti prie JT tvaraus vystymosi tikslų įgyvendinimo.

Konferencijoje taip pat nuspręsta įkurti Europos miškų rizikos valdymo priemonę (*FORISK*), padėsiančią remti miškų prisitaikymą prie besikeičiančių klimato ir vietos sąlygų, taip pat didinti miškų atsparumą ir klimato kaitos švelninimo potencialą visoje Europoje. Ši nauja priemonė teiks politinių sprendimų priėmėjams aktualią, įrodymais pagrįstą informaciją apie klimato kaitos sąlygojamą miškų pažeidimų riziką ir prisitaikymą prie klimato kaitos, skatins tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir keitimąsi žiniomis.

Spalio 4 d. Europos Komisija (EK), įvertinusi daugkartinius verslo atstovų, pasaulio šalių ir ES valstybių narių prašymus, inicijavo Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2023/1115

(EUDR) pakeitimą, kuriuo siūloma reglamento įgyvendinimo pradžią atidėti 12 mėnesių.

Jei šiam EK pasiūlymui pritaras Europos Taryba ir Europos Parlamentas, Reglamentas vidutinėms ir didelėms įmonėms bus pradėtas taikyti 2025 m. gruodžio 30 d., o labai mažoms ir mažoms įmonėms – 2026 m. birželio 30 d.

EK, paskelbusi tokį siūlymą, siekia suteikti aiškumo dėl tolesnių veiksmų ir užtikrinti, kad EUDR būtų sėkmingai įgyvendintas sprendžiant opią pasaulinę miškų naikinimo problemą. Pasiūlymu dėl Reglamento įsigaliojimo atidėjimo jokių būdu neginčijami teisės akto tikslai ar esmė, dėl kurių susitarė ES teisės aktų leidėjai.

Spalio 8-9 d. Palūšėje įvyko ketvirtasis Baltijos šalių privačių miškų ekspertų susitikimas, kuriame dalyvavo specialistai iš Estijos, Latvijos ir Lietuvos. Susitikime buvo aptarta „Natura 2000“ teritorijų miškų apribojimų, kompensacijų už ūkinės veiklos apribojimus, miškininkystės veiklos poveikis šiose saugomose teritorijose bei miškų sanitarinės apsaugos klausimai.

Ekspertai sutarė, kad iššūkiai, su kuriais susiduriama, yra labai panašūs visose trijose valstybėse, nors jų sprendimo būdai kartais skiriasi. Visoje Europoje stiprėjant aplinkosauginėms iniciatyvoms ir daugėjant miškų naudojimo apribojimų, miško savininkai vis aktyviau kelia klausimus dėl teisingo kompensavimo už papildomus suvaržymus. Šiuo metu tiek Latvijoje, tiek Estijoje ieškoma galimybių reglamentuoti patirtų praradimų atlyginimą, nors šios šalys pripažįsta, kad valstybių biudžetai yra riboti juos atlyginti.

Palūšėje kalbėta ir apie visose šalyse augančius eglynų pažeidimus dėl plintančių žievėgraužių tipografų. Latvijoje, Estijoje ir mūsų šalyje problemos šiame kontekste yra panašios, tačiau situacijai suvaldyti valstybės imasi skirtingų priemonių.

Kitas susitikimas numatytas Estijoje 2026 m.

Spalio 10-11 d. Birštone vyko LMPF X suvažiavimas. Į suvažiavimą profesinės sąjungos išrinko 82 delegatus, dalyvavo 79. Suvažiavimas išklaušė ir patvirtino Federacijos veiklos ataskaitą už 2019–2024 metų laikotarpį, kurią pateikė LMPF pirmininkė Diana Raitelaitienė.

Federacijos pirmininke antrai kadencijai išrinkta Diana Raitelaitienė, Finansų kontrolės grupės pirmininku – Renatas Budrys.

Suvažiavimas priėmė LMPF veiklos gaires 2024–2029 m. bei 4 rezoliucijas. (*Plačiau – 20 p.*)

Spalio 11 d. aplinkos ministras Simonas Gentvilas savo įsakymu II-ai kadencijai paskyrė Valstybinių miškų urėdijos generaliniu direktoriumi Valdą Kaubrę.

„Naujoje kadencijoje generalinis direktorius turės užtikrinti didesnę naujų miškų įveisimą, brandžių miškų saugojimą, rekreacinių zonų kūrimą, racionalų, pamatuotą medienos išteklių panaudojimą“, – sakė aplinkos ministras S. Gentvilas.

Spalio 11 d. aplinkos ministras patvirtino vilkų sumedžiojimo limitą naujam medžioklės sezonui – bus leidžiama, kaip ir praėjusį sezoną, sumedžioti 341 vilką.

Vilkų medžiojimo sezonas prasideda spalio 15 d. ir trunka iki kovo 31 d. Išnaudojus vilkų sumedžiojimo limitą, vilkų medžiojimo sezonas nutraukiamas anksčiau. Nors praėjusį medžioklės sezoną buvo nustatytas toks pats limitas, tačiau sumedžiotas tik 281 vilkas.

Spalio 11 d. - lapkričio 1 d. Kolumbijoje vykstančioje 16-ojoje JT biologinės įvairovės konvencijos šalių narių konferencijoje (COP 16) Lietuvos aplinkos viceministras Kęstutis Šetkus paskelbė nacionalinį pareiškimą. Jame Lietuva pakartojo įsipareigojimą iki 2030 m. įgyvendinti pagrindinius 2022 m. patvirtintos Kunmingo-Monrealio biologinės įvairovės darbotvarkės tikslus.

„Priėmėme ambicingą planą 30 proc. Lietuvos ploto paskelbti saugomomis teritorijomis, 40 proc. šių teritorijų užtikrinti griežtą apsaugą ir pagerinti bent trečdali saugomų floros ir faunos rūšių, kurių būklė nėra gera, apsaugą“, – pristatydamas svarbiausius Lietuvos darbus konferencijoje kalbėjo K. Šetkus.

Spalio 22-23 d. LIFE IP EnerLIT projekto iniciatyva Birštone vyko Savivaldybių klimato konferencija, į kurią susirinko šalies ministerijų, savivaldybių, regionų plėtros tarybų atstovai. Konferencijos metu buvo dalinamasi savivaldybių gerąja patirtimi diegiant žaliuosius sprendimus, pristatytos priemonės savivaldybėms klimato tikslų siekimui.

Spalio 24 d. Valstybinių miškų urėdijoje vyko tarptautinis Lietuvos ir Ukrainos ekspertų susitikimas, kuriame aptarta abiejų šalių miškų valdymo praktika, kylantys iššūkiai.

Susitikime dalyvavo Aplinkos ministerijos, Valstybinių miškų urėdijos, Valstybinės miškų tarnybos, Ukrainos ekonomikos ministerijos, Bendruomenių ir teritorijų plėtros ministerijos, Ukrainos ministrų kabineto sekretoriato, Valstybinės miškų išteklių agentūros, valstybės įmonės *Lisy Ukraina* („Ukrainos miškai“) bei įmonių *SOERA* ir *USAID Ukraina* atstovai.

Susitikime Ukrainos valstybinės miškų išteklių agentūros Tarptautinio bendradarbiavimo, mokslo ir ryšių su visuomene skyriaus vadovė Mariana Ostrovska pasidalino įžvalgomis apie Ukrainos miškus, šalyje vykstančių karinių veiksnių įtaką ekosistemai ir miškų valdymui. „Ukrainos miškai“ generalinis direktorius Ihor Lytsur pristatė įvykusių ir šiuo metu vykstančių Ukrainos valstybės įmonių reorganizacijos procesus.

Aplinkos ministerijos Miškų politikos grupės vadovas Aurimas Saladžius Ukrainos atstovus supažindino su Lietuvos miškų valdymo ypatumais, palygino mūsų šalies situaciją su kitomis Europos valstybėmis, aptarė valstybės institucijų atsakomybes miškų politikoje, miškų apsaugoje ir miškininkystės specialistų rengime.

Spalio 25 d. Aplinkos ministerijos kartu su Vilniaus universitetu organizuotoje trečio-

joje „Klimatosaugos briaunų“ konferencijoje buvo gvildenamos tiek tradicinės klimato kaitos temos, tiek netikėti aspektai, skatinantys platesnį supratimą apie klimato kaitos keliamus iššūkius.

Spalio 30 d. Valstybinėje miškų tarnyboje lankėsi Lietuvos inžinerijos kolegijos miškininkystės studijų programos II kurso studentai. Tarnyboje jie aplankė miško sėklų kokybės laboratoriją ir genų banko saugyklą – laboratoriją.

Būsimus kolegas tarnyboje priėmė Miško genetinių išteklių skyriaus vedėjas Darius Raudonius, kuris pristatė miško genetinių išteklių svarbą Lietuvos miškams, papasakojo apie sėklinės miško bazės objektus. Skyriaus specialistės Jūratė Laukineitienė ir Živilė Kaunietė parodė potencialiems kolegoms sėklų kokybės laboratoriją ir genų banko saugyklą–laboratoriją.

Norintys paremti Ukrainą, tai padaryti gali šiais būdais:

- Ukrainiečiams padėti finansine parama ir paaukoti norimą sumą interneto puslapyje www.aukok.lt;
- Aukoti bankiniu pavedimu ir pervesti norimą sumą:
Gavėjas: VšĮ Mėlyna ir geltona (www.blue-yellow.lt)
Banko sąskaita: **LT17 7300 0101 4089 4869**, Bankas Swedbank
Mokėjimo paskirtis: PARAMA
- Paaukoti trumpuoju telefono numeriu **1485**, auka – **5 eurai**;
- Galinčius suteikti būstą, ar kitaip savanoriškai prisidėti, užpildyti savanorio anketą interneto puslapyje www.stipruskartu.lt;
- Kaip paremti Ukrainos ginkluotąsias pajėgas pervedant pinigus galima sužinoti KAM tinklapyje ar [facebook](https://www.facebook.com/kamukraine) paskyroje ;
- Prieglobstis Ukrainos gyvūnams – www.lietuvagyvunams.lt.

Lietuvos miškininkų sąjunga kartu su VšĮ „LDK palikuonys“ renka paramą Ukrainos kovotojams už laisvę. Visa surinkta parama pristatoma 100% tiesiogiai savanorių pajėgoms.

Lietuvos miškininkų sąjungos
Paramos Ukrainai koordinadorius:
Kęstutis Markevičius
ukraina@miskininkusajunga.lt

PARAMA UKRAINAI

Ми підтримуємо Україну! Тобу́ніє мі́škai!

Partijų programose – apie miškų ūkio sektorį ir aplinkosaugą

Daugiausia mandatų 2024 m. rinkimuose į LR Seimą gavusių 6 šalies politinių partijų pagrindinės nuostatos, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su nacionaliniu miškų ūkio sektoriumi ir aplinkosauga.

Lietuvos socialdemokratų partija (52 mandatai)

Valstybė, kuri veikia

Atsinaujinanti energetika ir tvari transporto politika

Plėsimė atsinaujinančių išteklių energetiką. Ilgainiui energetikos sektoriuje turi būti atsakyta iškastinio kuro, pirmenybę teikiant žaliajai energijai iš saulės, vėjo, vandens, biomasės ir kitų atsinaujinančių šaltinių. (...)

(...) **Sieksime tvarios ir prieinamos šilumos energijos višiams.** Atnaujinsime ir modernizuosime centrinio šildymo sistemas: skatinsime modernių biokuro katilų ir šilumos siurblių bei saugyklų įrengimą, atliekinės šilumos panaudojimą ir inovacijas, pvz. geotermiją, dalyvavimą elektros balansavimo rinkoje – tai leistų mažinti šilumos kainas vartotojams. Skirsime valstybės dotacijas nedidelių savivaldybių katilinių atnaujinimui, taip pat remsime šilumos siurblių įrengimą individualių namų ūkiuose. Remsime ūkininkų ir smulkaus verslo investicijas į miško pramonės atliekų sutvarkymą ir miško kirtimo atliekų išėmimą iš miško biokuro gaminti, garantuojant tvarumą. (...)

Aplinkos puoselėjimas ir jos išteklių tausojimas

(...) **Didinsime miškingumą.** Sukursime ir įteisinsime Lietuvos miškų strategiją. Formuosime miškų politiką, paremtą daugia-tiksliu, gamtai artimu miškininkavimo modeliu. Diegsime priemones, skatinančias didinti Lietuvos miškingumą iki 2030 m. bent iki 35 proc. Padidinsime naujai įveisiamų miškų plotus, tobulinsime sa-vaime apželiančių ir naujai įveistų miškų plotų pripažinimo miškais tvarkas. Sukursime fondą, skirtą plėsti valstybės valdomų miškų plotus įsigyjant parduodamus miškus. Įvedant naujus suvaržymus privačiuose miškuose, būtina numatyti sąžiningą kompensavimą.

Skatinsime investicijas į Lietuvos medienos pramonę ir biomasės energetiką, siekdami racionaliai panaudoti vietinius atsinaujinančius miškų medienos išteklius. Skatinsime inovacijų diegimą miškininkystėje ir aukštesnės vertės produktų gamybą iš miško žaliavų. Turime didinti būtent šių produktų, o ne žaliavų, iš kurių jie gaminami, eksportą. Vykdam pokyčius, darančius įtaką Lietuvos miškų ūkio ir medienos pramonės sektoriams, juos grįsime kaštų ir naudos analize bei vengsime radikalių veiksmų, griauančių šalies ekonomiką. Priorite-tas saugomų teritorijų miškuose – saugomoms vertybėms, o ne ūkinei veiklai. Ribojimai ūkinei veiklai ir saugomų teritorijų ribos bus numato-mi, remiantis moksliniais tyrimais. Saugomų teritorijų plėtra, apsauga, monitoringas ir ūkinės veiklos ribojimai juose ir greta jų įgyvendinami skaidriai, galiojančių teisės aktų numatyta tvarka.

Decentralizuosime miškotvarką, siekdami Miškų urėdijai patikėto valstybės turto efektyvaus naudojimo, kad jis būtų ne tik pelningas, bet ir užtikrintų socialinę, rekreacinę bei aplinkosauginę naudą. Iš esmės peržiūrėsime valstybinių miškų sektoriaus valdymą,

į valdymo procesus įtraukdami kuo daugiau sektoriaus darbuotojų atstovų ir visuomeninių organizacijų. Atkursime miškininko profesijos prestižą. Ypatingą dėmesį skirsime tiesioginį darbą miške dirbančiųjų sveikų ir saugių darbo sąlygų gerinimui, siekdami pritraukti aukščiausios kvalifikacijos specialistus ir išsaugoti esamus kvalifikuotus miškininkystės specialistus.

Užtikrinsime biologinės įvairovės apsaugą. Išsaugosime ir padėsime atsikurti miško ekosistemoms, atviroms buveinėms, vandenių buveinėms. Didinsime visuomenės įtrauktį į pačių vertingiausių teritorijų apsaugą. Užtikrinsime maksimalią saugomų rūšių apsaugą, siekdami išsaugoti ir atkurti nykstančių ar grėsmę patiriančių rūšių populiacijas. Stambiuose dirbamos žemės masyvuose skatinsime įvesti apsaugines augalų zonas, kurios prisidėtų prie bioįvairovės išsaugojimo teritorijose. Sukursime ir įdiegsime biosferos rodiklių matavimo ir priežiūros sistemą. Atliksime tinkamą apskaitomų medžiojamų žvėrių inventorizaciją. Užtikrinsime, kad medžioklės veikla atliktų medžiojamų žvėrių savalaikio reguliavimo funkciją, stabdytų invazinių rūšių ir infekcijų plitimą bei leistų tinkamai apsaugoti miško ir žemės naudmenas nuo medžioti galimų žvėrių daromos žalos. Skatinsime medžiotojų ir vietos bendruomenių bendradarbiavimą. (...)

Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (28 mandatai)

Duokime Lietuvai daugiau jėgos

Taigi siekiame STIPRIOS VALSTYBĖS, kuri yra:

(...) **Žalia ir švari Valstybė, kurios sprendimai princi-pingi ir atsakingi, kuri nuoširdžiai rūpinasi mūsų visų ben-draisiais namais.**

Valstybės institucijos imasi iniciatyvos, rodydamos atsakingo var-tojimo pavyzdį, pasirinkdamos aplinkai palankesnius produktus. Mes pripažįstame ir vertiname miškus ir gyvąją gamtą kaip bendrą visuomenės turtą, kurio apsaugai turi būti maksimaliai suderinti interesai. Suprantant klimato kaitos iššūkius, pasyvumas ir neigimas nėra išeitis, šiai proble-mai spręsti būtinas viešas politikos ir verslo dialogas, pasitelktos naujos technologijos, inovacijų skatinimas, visuomenės edukacija ir vartojimo įpročių pokyčiai. Mums tenka atsakomybė švietimu, kultūra ir savo pačių pavyzdžiu ugdyti visuomenės sąmoningumą ir brandą, kad išsaugotume aplinką dabarties ir ateities kartoms. Gamtos išsaugojimo motyvas buvo vienas iš impulsų Sąjūdžiui, grąžinusiame mums laisvę. Dabar šis motyvas reikalingas, kad užtikrintume saugesnę ateitį.

Neatsakinga ir aplinkai žalinga veikla

(...) Klimato kaitos padariniai, sukeltantys ekstremalius kli-mato reiškinius, tampa pavojingi žmonijai. Tai nauja grėsmė, ku-rios neišspręsimė vieni, tačiau turime prisidėti ieškodami geriausių

sprendimų ir juos įgyvendindami. Švarus oras, vanduo, miškai su savo augalija ir gyvūnija – svarbūs ne tik piliečių kasdieni savijautai, rekreacijai ir sveikatai, bet ir ekonomikai, nepriklausomai energetikai ir net mūsų tautinei tapatybei. Miškų ir gamtos apsaugos valdymo politika vis dar atliepia tik ekonominę prioritetą, sumenkindama visuomenės ir aplinkosaugos interesus. Augantis visuomenės susirūpinimas lemia būtinybę peržiūrėti miškų politiką ir siekti ilgalaikio susitarimo. (...)

(...) 3. Išsaugosime didesnę brandžių miškų plotą, žalią ir gyvą kraštovaizdį.

Sieksime nacionalinio susitarimo dėl miškų politikos, kurioje bus įvardytos ilgalaikės plėtros kryptys ieškant pusiausvyros tarp ekonominės naudos ir ekosistemų apsaugos.

Peržiūrėsime miškotvarkos reikalavimus ir planavimą saugomose teritorijose, sudarysime sąlygas Valstybei išpirkti ekologiniu požiūriu svarbiausius miško sklypus iš privačių savininkų, kuriems miškininkystės apribojimai bus nepriimtini.

Sukursime ekonomiškai ir teisiškai pagrįstus instrumentus, padėsiančius palaikyti gerą gamtinių buveinių būklę, saugomų teritorijų plėtrą, integruoti biologinės įvairovės ir aplinkosaugos principus į ekonomikos, inovacijų, žemės ūkio, maisto pramonės, statybos ir miestų planavimo sektorius, įtraukti visuomenę į aplinkos apsaugos politikos formavimą. Dėsime pastangas, kad šalies vidaus vandenų kokybė būtų geresnė, kad būtų saugomos jų ekosistemos, atkuriami ir gausinami žuvų ištekliai. Spręsime verslinės žvejybos ribojimo Kuršių mariose klausimą, inicijuosime, kad būtų pašalintos žuvų migracijos kliūtys ekologiniu požiūriu vertingose upėse, gerinsime žuvų išteklių apsaugą, atkūrimą ir vandens telkinių būklę.

Sudarysime palankesnes ES paramos sąlygas ūkininkams, kurių žemdirbystės praktika prisideda prie agrarinio kraštovaizdžio įvairovės ir palankesnių biologinės įvairovės apsaugos priemonių. (...)

Politinė partija „Nemuno Aušra“ (20 mandatų)

Programinės nuostatos 2024 m. Seimo rinkimams

Mūsų pagrindiniai 26 darbai, kuriuos įsipareigojame atlikti 2024-2028 m. Seime:

Aplinkosauga (vienas iš numatytų 26 darbų)
- Stabdysime plynus miškų kirtimus bei sukursime Lietuvos miškų išsaugojimo strategiją; tęsime žaliosios energetikos skatinimo politiką.

Demokratų sąjunga „Vardan Lietuvos“ (14 mandatų)

Mūsų keliami tikslai:

(...) Nuosekli žaliaji ekonomika, paremta reikiamomis dotacijomis ir mažinanti socialinę atskirtį. (...)

Aplinkosauga, žemės ūkis ir klimato krizės įveikimas

Ambicija Lietuvai – pažangi aplinkosauga, greitesnis judėjimas link klimato kaitai neutralios valstybės. Europai reikia Socialinės klimato darbotvarkės, naujo gerovės socialinio kontrakto, kuris padės mažesnių pajamų gyventojams nepatirti nuostolių, kol kontinentas siekia klimato neutralumo ir įgyvendina fundamentalius pramonės, darbo rinkos, transporto, statybų, žemės ūkio politikos pokyčius. Žalioji ekonomikos pertvarka mažins socialinę įtampą, kurs naujas, gerai apmokamas darbo

vietas kaime ir mieste, taupys šeimų biudžetus. Tvarūs energetiniai, transporto sprendimai bus prieinami žmonėms su mažiausiomis pajamomis.

Uždrausime plynuosius miško kirtimus saugomose teritorijose, juos apribosime visoje Lietuvoje. Neleisime privatizuoti valstybinių miškų. Valstybė rodys tvaraus ūkininkavimo pavyzdį, pelnas nebus svarbiausias Valstybinių miškų urėdijos tikslas.

Griežtinsime miško kirtimo priežiūrą ir didinsime baudas už nelegaliai nukirstą medį ar suniokotą miško plotą.

Įgyvendinsime miško rekreacinę ir socialinę vertę paremtas turizmo ir sveikatingumo strategijas, plėtosime nemedieninę miško ekonomiką.

Sukursime ir įgyvendinsime žaliųjų miestų zonų priežiūros ir gausinimo strategijas.

Nuosekliai didinsime saugomų teritorijų plotą (akcentuodami buveinių identifikavimą, apsaugą ir stebėseną), tačiau kartu skatiname jose gamtą tausojančią žmogaus ūkinę veiklą ir gyvenimą.

Ženkliai didinsime aplinkos apsaugos pareigūnų skaičių bei kelisime jų atlyginimus, užtikrindami didesnę finansavimą aplinkos apsaugos sistemos sektoriui.

Bet kokie ES pasirašomi investavimo ir tarptautinės prekybos susitarimai turės ginti ES valstybių narių ir kitų pasaulio šalių teisę reguliuoti rinkas, siekiant socialinių, aplinkosauginių standartų kelimo, ir pasaulio naudingųjų išteklių, miškų ir ekosistemų tausojimo, iškastinio kuro naudojimo mažinimo.

Liberalų sąjūdis (12 mandatų)

V. APLINKOSAUGA IR ENERGETIKA

Liberalų sąjūdis siūlo:

Saugomos teritorijos.

1. Ateinančio laikotarpio tikslas – sutarti su žemės ir miškų savininkais, kurių valdomas turtas patenka į saugomas teritorijas, dėl veiklos apribojimų ir kompensacijų.

2. Saugomos teritorijos nereiškia, kad ten draudžiama įkelti koją – keiskime naudojimo sąlygas prioritetą teikdami esamos ekosistemos išsaugojimui. Iš esmės gamtinių buveinių apsauga nereiškia visiško veiklos draudimo, tik keičiasi teritorijos naudojimo akcentas – vykdoma ta veikla, kuri reikalinga buveinei, o ne pelningiausia žmogui.

3. Sudarysime sąlygas įsitraukti valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose veikiančias vietas bendruomenės ir kitas nevyriausybinės organizacijas priimant saugomų teritorijų valdymo sprendimus.

4. Kursime realias galimybes vietas bendruomenėms ir verslui savarankiškai prisidėti prie saugomų teritorijų plėtros – sukuriant mechanizmus šiems subjektams steigti tokias teritorijas ir jas prižiūrėti.

5. Užtikrinsime, kad saugomose teritorijose vykdančioms ūkinę veiklą turi būti skiriamos didesnės kompensacijos nei kitose teritorijose.

6. Baigsime saugomų teritorijų plėtrą toliau dėmesį telkiant ne jų didėjimui, o puoselėjant kokybinę aplinkosaugą esamose saugomose teritorijose.

Miškai.

1. Lietuvoje didėja tiek miškų plotas, tiek sukauptos medienos kiekis. Būtinai kirtimų balansas ūkiniuose miškuose – apribojimas turi derėti su kompensavimu.

2. Būtina pertvarkyti miškų grupių sistemą ją prisiderinant prie biologinės įvairovės apsaugos, prisitaikymo prie klimato kaitos ir visuomenės poreikių miškuose.

3. Apribosime plynus kirtimus arčiau kaip 2 km iki miestų.

4. Vystysime naujus plantacinius miškus, kurie ateityje užtikrins papildomą medienos gavybos potencialą, kartu mažinant miškų ūkio veiklos intensyvumą saugomose teritorijose bei plynųjų kirtimų plotus.

5. Mažinsime administracinę našą ir didinsime pasitikėjimą miško savininku. Atsisakant pridėtinės vertės nekuriančių procedūrų, siūlome sumažinti leidimų kirsti mišką kiekį. Užtikrinsime aiškiau, greičiau ir paprasčiau vykdomą veiklą miškuose ir atsisakysime pridėtinės vertės nekurančio teisinio reguliavimo. Apribosime žaliavinės neapdirbtos medienos eksportą iš Lietuvos.

6. Visa valstybiniuose miškuose paruošta mediena turės būti parduodama tik atviruose viešuose aukcionuose.

7. Siekiant ambicingų miškingumo didinimo tikslų, ypač didinant miškų potencialą absorbuoti anglies dvideginį ir kaupti anglį, sudarysime teises prielaidas paprastesniam žemės plotų transformavimui į mišką.

8. Padvigubinsime nukirstos medienos vertę skatinant ne parduoti medieną ir ne naudoti ją šildymui, o apdirbti tokiu būdu sukuriant didesnę vertę ir daugiau ilgalaikių produktų.

9. Pradėsime apskaičiuoti kitose šalyse taikomą miškams įprastų paukščių indeksą, kuris leis įvertinti miškų ūkinės veiklos daromą įtaką biologinei įvairovei.

10. Praplėsime savininkų galimybes naudotis savo miškais, statant juose rekreacinius pastatus ir vykdant kitas veiklas, taip parodydami, kad miškas duoda naudos net tik pelnantis iš likvidžios medienos.

11. Valstybinėje miškų urėdijoje diegsime ir nemedienines veiklas.

12. Sieksime, kad visas Valstybinės miškų urėdijos pelnas būtų skiriamas aplinkosaugai.

Aplinkosauga.

1. Kursime palankią visuomenės nuomonę aplinkosauginiams tikslams siekti. Aplinkosauga turi tapti aiškiai išreikštu viešuoju interesu.

2. Investicijas aplinkosaugos srityje orientuosime ne į išlaidas, o į galimas gauti pajamas.

3. Aplinkosauga yra investicija. Turime įsisąmoninti, kad tam tikrų teritorijų apsauga yra geresnė alternatyva nei žmogaus veikla. Paskaičiuota, jog saugoma teritorija padidina socioekonominę naudą bent du kartus. Skirsime dėmesį komunikacijai, skirtingų interesų derinimui, tačiau svarbiausia, jog užtikrinsime mechanizmus bendruomenių diskusijoms dėl pamatinių nuostatų Lietuvos gamtos atžvilgiu.

4. Paramą žemės ūkiui žymiai labiau siesime su aplinkosauginiais tikslais diferencijuodami ją pagal teritorijas, kuriose ūkininkaujama, ir saugomose teritorijose skirdami didesnę.

5. Skatinsime ekologinių ūkių steigimąsi ir plėtrą.

6. Peržiūrėsime aplinkosauginius standartus ir naikinsime perteklinius. Kitu atveju įmonės trauksis iš Lietuvos, nes perdėta aplinkosauginė politika atsisuka prieš mus pačius, kai esame priversti importuoti produktus iš žymiai taršesnių šalių.

7. Sukursime efektyvius mechanizmus, kad investuoti į aplinkosaugą būtų naudinga kartu pritraukiant investicijų ir kuriant darbo vietas.

8. Užtikrinsime žuvų migraciją upėse, gerinsime upių savitaką, stiprinsime jūros aplinkos apsaugą.

9. Reguluosime pagrindinius Baltijos jūros taršos šaltinius – azoto junginius, neapskaitomą buitinę chemiją.

10. Didinsime baudas už brakonieriavimą.

11. Mažinsime žemės mokestį teritorijose, kuriose ūkininkavimo sąlygos yra apribotos dėl aplinkosauginių reikalavimų.

12. Supaprastinsime poveikio aplinkai vertinimo procedūras, telkdami dėmesį kokybei, o ne pertekliniams biurokratiniais mechanizmais.

13. Visapusiškai skatinsime savanorišką gamtos inspektorių veiklą.

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga (8 mandatai)

15. APLINKOSAUGA IR TVARUMAS

● Tvari plėtra ir aplinkos apsauga yra esminiai Lietuvos ilgalaikio vystymosi elementai, kurie turi būti integruoti į visų sričių politiką tobulinant teisės aktus, skirtus mažinti poveikį aplinkai ir gerinti visuomenės sveikatą.

- Aplinkos apsauga ir išteklių tausojimas: užtikrinsime aplinkos apsaugos pareigūnų aprūpinimą tinkamomis priemonėmis patikroms, sudarysime sąlygas aplinkos apsaugos pareigūnams nuolat tobulinti kvalifikaciją. Peržiūrėsime ir patikslinsime žalos aplinkai apskaičiavimą reglamentuojančius teisės aktus. Užtikrinsime bausmių už aplinkosaugos pažeidimus ir sankcijų įmonėms už aplinkosaugos reikalavimų pažeidimus neišvengiamumą. Peržiūrėsime valstybės ir savivaldybių oro, vandens ir dirvožemio taršos stebėsenos metodiką, tobulinsime apsaugos nuo potvynių ir poplūdžių, hidrometeorologinių reiškinių stebėjimo sistemas. Remsime savivaldybių ir visuomenės siekius matuoti ir skelbti duomenis apie oro kokybę miestuose ir miesteliuose. Užtikrinsime vandentvarką ir jūros taršos prevenciją, tvarų Baltijos jūros išteklių naudojimą, skatinsime diegti naujas technologijas, padėsiančias sumažinti Lietuvos upių ir Baltijos jūros taršą. Skatinsime veiksmingą gamtos išteklių naudojimą, mažinsime taršą skatindami atliekų rūšiavimą ir perdirbimą, apsaugosime vandens telkinius, miškus ir kitus natūralius kraštovaizdžius mažindami didelį Lietuvos miškų kirtimą.

- Tvari žemės ūkio praktika: remsime ir skatinsime tiksliosios žemdirbystės technologijas, leidžiančias tiksliai, tausiai ir efektyviai naudoti augalų apsaugos priemones.

- Klimato kaitos mažinimas: prisidėsime prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, skatinsime atsinaujinančios energijos šaltinių plėtrą (saulės, vandenilio, vėjo, biomasės ir kt.), sieksime didinti energijos efektyvumą ir mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją.

- Tvari urbanizacija ir infrastruktūra: plėsime atsinaujinančios energetikos sektoriaus vystymo teisės aktus, kurie skatintų viešąjį sektorių naudoti klimatui neutralias žaliausias technologijas, skatinsime ekologišką ir tvarų miestų planavimą, užtikrinsime lygiavertę sodininkų bendrijų infrastruktūrą, propaguosime viešojo transporto naudojimą ir raginsime mažinti automobilių eismą miestuose.

- Biologinės įvairovės apsauga: sudarysime teises prielaidas įgyvendinti biologinės įvairovės strategiją mažinant klimato kaitos sukeltų reiškinių riziką ir daromą žalą; skatinsime biologinės įvairovės svarbos suvokimą visuomenėje ir užtikrinsime priemonių jai saugoti įgyvendinimą.

- Visuomenės švietimas ir įsitraukimas: skatinsime visuomenės sąmoningumą aplinkosaugos problemų klausimais ir tvarius sprendimus, bendruomenių įsitraukimą į aplinkosaugos projektus ir iniciatyvas.

- Bendradarbiavimas tarptautiniu lygiu: dalyvausime tarptautinėse aplinkosaugos iniciatyvose ir bendradarbiausime su kitomis šalimis sprendžiant globalias aplinkosaugos problemas.

Valstybinių miškų urėdijos stiprybė – aukšti standartai ir rūpestis darbuotojais

Šiuolaikinėje darbo rinkoje vis daugiau dėmesio skiriama ne tik atlyginimui, bet ir papildomoms naudoms, kurios padeda pritraukti ir išlaikyti kompetentingus specialistus. Konkurencija tarp darbdavių dėl kvalifikuotų darbuotojų auga, todėl įmonės ieško būdų, kaip sukurti patrauklias darbo sąlygas. Valstybinių miškų urėdija – viena regioniškesnių šalies įmonių. Vadovaudamasi tvarios miškininkystės principais, VMU ypatingą dėmesį skiria socialinei atsakomybei – rūpinasi darbuotojų gerove, profesiniu tobulėjimu ir vidinės kultūros puoselėjimu.

„VMU sėkmė priklauso nuo darbuotojų įsitraukimo, kompetencijos ir motyvacijos. Esame socialiai atsakingas darbdavys ir suprantame, kad darbuotojai – didžiausia įmonės vertybė, tad kuriame tokią aplinką, kuri skatintų darbuotojų asmeninį ir profesinį augimą, mažintų atskirtį bei užtikrintų jų gerovę“, – sako VMU generalinis direktorius Valdas Kaubė.

VMU yra viena iš pirmaujančių valstybės valdomų įmonių Lietuvoje, suteikianti ne tik konkurencingus atlyginimus, bet ir papildomų naudų paketą savo darbuotojams. Tokia politika ne tik stiprina darbuotojų motyvaciją, bet ir formuoja stiprią įmonės vidinę kultūrą, skatinančią profesinį tobulėjimą bei geresnį darbo ir laisvalaikio balansą.

Vienas pagrindinių VMU pranašumų – konkurencingi atlyginimai, kurie leidžia įmonei pritraukti ir išlaikyti ne tik miškininkystės srities, bet ir bendrųjų funkcijų specialistus. Įmonė siekia užtikrinti rinkos sąlygas atitinkančias darbo užmokesčio normas, ir lyderiauti šioje srityje tarp kitų viešojo sektoriaus įmonių. VMU kasmet, 2 kartus per metus, dalyvauja „Korn Ferry“ rengiamuose darbo užmokesčio rinkos tyrimuose ir atsižvelgdama į rinkos pokyčius kelia bazinį darbo užmokestį. Lyginantis su viešojo sektoriaus įmonėmis, VMU viršija tiek bazinių dydžių, tiek pastovaus atlygio rinkos medianą. Jau 3 metus iš eilės VMU vidutinis darbo užmokestis viršija šalies ūkio vidurkį. 2024 m. šalies ūkio vidurkis už 1 pusmetį buvo 2196 Eur., VMU – 2266 Eur.

VMU vertina ir skatina darbuotojų iniciatyvumą bei jų indėlį į įmonės veiklos tobulinimą. Už iniciatyvas, kurios keičia ir lengvina įmonės procesus, papildomus pasiekimus ar išskirtinį darbą, įmonė skiria premijas, taip motyvuodama darbuotojus siekti geresnių rezultatų. Tokia premijavimo sistema ne tik skatina aukštesnę darbo kokybę, bet ir stiprina darbuotojų įsitraukimą bei motyvaciją prisidėti prie bendros įmonės sėkmės. 2023 metais premijas gavo

daugiau nei 40 proc. dirbusių darbuotojų, o per penkerius metus darbuotojų skatinimo suma sieks virš 2 mln. Eur.

„Rūpindamiesi darbuotojų gerove, skatindami juos ir puoselėdami įmonės vidinę kultūrą, užtikriname, kad mūsų komanda būtų motyvuota, stipri ir pasirengusi priimti naujus iššūkius. Investicijos į darbuotojų profesinį augimą, sveikatos apsaugą ir bendruomeniškumą stiprina mūsų komandos įsitraukimą ir prisideda prie ilgalaikės įmonės sėkmės. Tikime, kad rūpindamiesi savo darbuotojais, užtikriname ir tvarią bei konkurencingą VMU ateitį“, – teigia VMU Žmonių ir kultūros skyriaus vadovė Izolda Baltutė.

VMU skiria ypatingą dėmesį darbuotojų profesiniam tobulėjimui, siūlydama mokymus, skirtus stiprinti darbuotojų kompetencijas ir žinias. Įmonė suteikia galimybes dalyvauti tarptautinėse ir aukščiausio lygio konferencijose, kuriose darbuotojai gali įgyti naujausių žinių bei įžvalgų, vėliau pritaikomų įmonės veikloje. Tokios iniciatyvos ne tik plečia specialistų ir vadovų akiratį, bet ir padeda VMU taikyti pažangiausias praktikas, siekiant tobulinti įmonės procesus ir užtikrinti konkurencingumą.

Darbuotojų gerovė yra vienas iš VMU prioritetų, todėl įmonė nuolat siekia užtikrinti ne tik geras darbo sąlygas, bet ir rūpinasi jų sveikata. Viena iš priemonių – papildomas sveikatos draudimas, kuris užtikrina prieigą prie plataus spektro sveikatos priežiūros paslaugų. Draudimas darbuotojams suteikia saugumo jausmą ir padeda išvengti papildomų išlaidų netikėtų sveikatos problemų atveju. VMU kasmet tam skiria daugiau nei 700 tūkst. Eur. Bendradarbiaudama su socialiniais partneriais – profsąjunga, įmonė ieško geriausių sprendimų, orientuotų į darbuotojų gerovę. 2019 m. pasirašyta kolektyvinė sutartis, kuri, anot partnerių, yra viena stipriausių ir labiausiai į darbuotojų orientuotų sutarčių. Ji suteikia darbuotojams papildomas naudas, įskaitant daugiau poilsio dienų, nei numatyta LR darbo kodekse, siekiant išlaikyti darbo ir poilsio balansą.

VMU tradicija tapo renginiai pritaikyti skirtingoms darbuotojų auditorijoms, atsižvelgiant į poreikius bei interesus – sporto entuziastams organizuojamos Orientavimosi sporto ir Tinklinio varžybos, medžiotojams – Šaudymo turnyras bei visus suburianti Vasaros šventė ar Miškininko diena.

Tokie renginiai kuria tradicijas padedančias suburti stiprią ir darnią komandą, kurioje kiekvienas darbuotojas jaučiasi vertinamas.

VMU inf.

Iškilmingas VDU ŽŪA 100-mečio minėjimas

Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija (VDU ŽŪA), mininti 100-mečio veiklos jubiliejų, bendruomenę, svečius iš Lietuvos ir iš užsienio šalių, spalio 18 d. pakvietė paminėti šią ypatingą datą.

Šventinė diena prasidėjo VDU ŽŪA koplyčioje, kur šv. Mišias aukojo Vilkaviškio vyskupijos vyskupas Rimantas Norvila. Vėliau svečiai pakviesti sudalyvauti VDU ŽŪA muziejaus Žemėtvarkos ir hidrotechnikos muziejinės ekspozicijos atidaryme. Žaliojo kilimo ceremonijoje VDU ŽŪA kanclerę ir visą bendruomenę su Akademijos 100-mečiu sveikino gausus būrys susirinkusiųjų, o vėliau vykusiam Iškilmingame renginyje svečiams dovanota muzikos ir poezijos puokštė, skambėjo sveikinimo kalbos ir įteiktos padėkos.

Renginio metu VDU ŽŪA kanclerė prof. dr. Astrida Miceikienė atkreipė dėmesį, kad šimtmetis, tai laikas, kai Akademija tapo žinių ir inovacijų centru, kuris formuoja mūsų žemės ūkio sektorių ir visos Lietuvos ekonomiką. „Per šiuos 100 metų Akademija išugdė ne vieną kartą talentingų specialistų, tyrėjų ir inovatorių, kurie žiniomis ir darbais prisidėjo prie šalies žemės ūkio modernizavimo ir tvaraus vystymosi. Klimato kaita, tvaraus žemės naudojimo reikalavimai, sparčiai besikeičiančios technologijos reikalauja dar didesnio mūsų visų susitelkimo, kryptingumo ir ryžto. Esu įsitikinusi, kad VDU ŽŪA, remdamasi ilgametėmis tradicijomis ir neblėstančia mūsų bendruomenės dvasia, išliks priešakyje šių pokyčių, teikdama svarbiausias žinias ir naujas galimybes.“, – kalbėjo VDU ŽŪA kanclerė.

VDU rektorius prof. habil. dr. Juozas Augutis atkreipė dėmesį, kad susirinkęs gausus būrys iškilių svečių rodo, kad tai ne tik VDU ŽŪA, bet ir Lietuvos šventė. „Nenuostabu, kad jauna valstybė prieš 100 metų skyrė tiek daug dėmesio įkurdama atskirą aukštąją žemės ūkio mokyklą. Tai buvo teisingas žingsnis, Akademija per šį šimtmetį suvaidino ypatingą vaidmenį ir vis dar vadina. Mūsų uždavinys – sukcentruoti visus mokslo pasiekimus, geriausius atradimus, inovacijas sutelkti į žemės ūkį. Linkiu, kad minėdami 200 metų jubiliejų žmonės kalbėtų, kad ir šimtmetį iki jų kūrė žmonės padarė viską teisingai.“, – įžvalgomis dalijosi prof. habil. dr. J. Augutis.

LR Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė, perduotoje sveikinimo kalboje atkreipė dėmesį į Akademijos svarbą. „Akademija

per 100-metį tapo neatsiejama žemės ūkio mokslo ir inovacijų dalimi. Jūsų indėlis į šalies agrarinį sektorių, mokslinius tyrimus ir jaunųjų specialistų ugdymą yra svarbi valstybės pažangos dalis.“ – sveikinime pabrėžė Premjerė.

Aplinkos ministras Simonas Gentvilas atkreipė dėmesį į prieš šimtmetį priimtus svarbius sprendimus. „Miškininkystė, kuri yra dalis Aplinkos ministerijos, yra dalis šiuo dieninio klestėjimo. Šio klestėjimo nebūtų be jūsų. Džiaugiamės ir žemėtvarkininkų, melioratorių pasiekimais. Vertiname jūsų darbą ir šiuo dien Aplinkos ministerija Akademijai jau įteikė didelę dovaną – VDU ŽŪA muziejaus Žemėtvarkos ir hidrotechnikos muziejinę ekspoziciją.“, – sakė aplinkos ministras.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos viceministras Justas Nugaras savo kalboje

VDU ŽŪA koplyčioje aukotos šv. Mišios

Žemėtvarkos ir hidrotechnikos muziejinės ekspozicijos atidarymo akimirka

VDU rektorius prof. habil. dr. J. Augutis ir VDU ŽŪA kanclerė prof. dr. A. Miceikienė

ŽŪA jubiliejaus proga prof. dr. A. Miceikieniė dovana įteikė VMU generalinis direktorius V. Kaubė

Akademiją susiejo su impulsu svarbiems pokyčiams. Žemės ūkio ministras Kazys Starkevičius pabrėžė, kad Akademija prieš 100-metį davė postūmį Lietuvos žemės ūkiui.

Vilkaviškio vyskupijos vyskupas Rimantas Norvila sakė, jog Akademijos šimtmetis liudija žmonių per 100 metų įdėtą triušą, antrasis šimtmetis prasideda su didele patirtimi, dideliu įdirbiu. „Linkiu, kad su viltimi, su dideliu entuziazmu kitas šimtmetis tą kraitį didintų, augintų, kad kitos kartos galėtų džiaugtis“, – linkėjo Vyskupas R. Norvila.

Respublikos Prezidento vyriausiasis patarėjas Ramūnas Dilba sveikindamas su jubiliejumi Akademijos bendruomenei linkėjo ir toliau puoselėti tas pačias vertybes, prisidedant prie stiprios ir modernios valstybės kūrimo.

VDU ŽŪA absolventų klubo „ŽŪA alumni“ pirmasis viceprezidentas, Akmenės r. meras Vitalijus Mitrofanovas pastebėjo, kad scenoje stovi su jauduliu, nes šioje salėje jau teko ne kartą lankytis, o to paties klubo antrasis viceprezidentas, Lietuvos agronomų sąjungos pirmininkas dr. Edvardas Makelis kvietė prisiminti, kad per 100 metų Akademiją baigė

55 tūkstančiai absolventų, kurie dirbo ir dirba valstybės, savivaldos institucijose ir tiesiogiai su žeme. Absolventų klubo „ŽŪA alumni“ LR Seimo skyriaus vadovas Jonas Varkalys džiaugėsi galėdamas išpūdingoje aplinkoje prisijungti prie išsakytų prisiminimų ir sveikinti, palinkėti bei padėkoti Akademijai.

VDU garbės profesorius dr. Jonas Čaplikas pristatė ŽŪA 100-mečio istorinę apybraižą.

ŽŪA sveikino mecenatai: UAB „Rovaltara“, AB „Lytagra“, UAB „Dotnuva Baltic“, UAB „Baltic agro“, UAB „Delaval“, UAB „DOJUS agro“, UAB „Agrochema“, UAB „Žemtiekiemas“, UAB „Ivabaltė“, „Agrokonzerno įmonių grupė“, UAB „Plungės Jonis“, VšĮ „Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba“, AB „East West Agro“, Mocevičiaus firma „Ginalas“, UAB „Baltic Agro Machinery“.

Renginio metu šventinę nuotaiką kūrė VDU ŽŪA mišrus choras „Daina“, VDU ŽŪA teatras „Jovaras“, VDU ŽŪA liaudiškos muzikos kapela „Ūkininkas“, VDU ŽŪA tautinių šokių kolektyvas „Sėja“, šokėjai, Kauno valstybinio muzikinio teatro solistai

Su ŽŪA jubiliejumi pasveikino LMSA vadovas dr. A. Gaižutis

Akvilė Garbenčiūtė-Bučienė ir Andrius Apšega, pianistas Giedrius Nakas.

Renginį vedė ir poeziją susirinkusiems dovanojo aktorė Toma Vaškevičiūtė.

VDU ŽŪA inf.

VDU ŽŪA mecenatai apdovanoti jubiliejinio leidiniu – istorine apybraiža

26-as pasaulinis IUFRO kongresas Stokholme

Prof. dr. VITAS MAROZAS, prof. dr. GINTAUTAS MOZGERIS
VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakultetas

Pirmoje dalyje pristatėme IUFRO kongresą Stokholme. Visgi, svarbiausia kongreso dalis yra jo mokslinė programa. Kongrese dalyvavo gausi Lietuvos mokslininkų delegacija, kurie savo pranešimuose apibendrino pastaruoju metu vykdomų tyrimų rezultatus, sudėliodami įvairialypę šiuolaikinės lietuviškos miškotyros mozaiką. Trumpai pristatysime mūsų šalies mokslininkų pranešimuose pristatytų mokslinių tyrimų rezultatus, įžvalgas ir pasiūlymus.

Jaun. akad. dr. Darius Kavaliauskas padarė žodinį pranešimą tema „Paprastosios pušies populiacijų DNR tyrimai Lietuvoje: atskleista daug didesnė genetinė diferenciacija populiacijų viduje nei tarp populiacijų“, pranešimo bendraautorai – akad. prof. dr. D. Danusevičius, O. P. Rajora ir dr. V. Baliuckas. Pranešime buvo pristatytas paprastosios pušies populiacijų genetikos tyrimas, kuris atskleidžia daug didesnę ir statistiškai reikšmingą genetinę diferenciaciją populiacijų viduje tarp paprastosios pušies grupių, negu tarp tolimų pušies populiacijų Lietuvoje. Tikėtina, kad minėtos pušies grupės formuojasi dėl neatsitiktinio apdulkinimo ir skirtingos žydėjimo fenologijos. Šie rezultatai yra svarbūs vykdant paprastosios pušies selekciją ir genetinių išteklių apsaugos darbus. Taip pat dr. D. Kavaliauskas pristatė du standinius pranešimus: pirmasis – „Miškų genetinis monitoringas Lietuvoje: DNR tyrimų rezultatai vykdant paprastosios pušies ir paprastojo ąžuolo genetinį monitoringą“, pranešimo bendraautorai – akad. prof. dr. D. Danusevičius ir dr. V. Baliuckas. Antrasis standinis pranešimas – „Poledynmetinė

mažalapės liepos migracija ir DNR haplotipų tyrimai Lietuvoje“, pranešimo bendraautorai – akad. prof. dr. D. Danusevičius, dr. V. Baliuckas ir dr. R. Kembrytė-Ilčiukienė. Taip pat dr. D. Kavaliauskas buvo dar vieno standinio pranešimo „Naujausi Turkinio lazdyno genetinės įvairovės ir struktūros tyrimai“ autorius, o jo pranešimo bendraautorai – M. Šeho, B. Fussi (Bavarijos miškų genetikos tarnyba, Vokietija) ir S. Ayan (Kastamonu universitetas, Turkija).

Akad. prof. dr. Darius Danusevičius padarė du žodinius pranešimus: pirmasis pranešimas tema „Žydėjimo gausumo sąsajos su paprastosios eglės klonų fenologija sėklinėse plantacijose“, bendraautoris – D. Raudonius. Kadangi sėklinės plantacijos lieka vienos iš pagrindinių paprastosios eglės sėklų šaltinių, pranešime aptartos problemos ir jų sprendiniai dėl optimalaus klonų skaičiaus plantacijose, klonų sporifikacijos sinchroniškumas bei fundamentiniai paprastosios eglės reprodukcijos tyrimai. Antrojo pranešimo tema – „Paprastosios eglės populiacijų genetinė įvairovė ir struktūra Lietuvoje“, jo bendraautorai – dokt. I. Kavaliauskienė ir dr. V.

Grupė VDU ŽŪA Miškų ir ekologijos fakulteto mokslininkų, kongreso dalyvių

Baliuckas. Pranešime pristatomi Baltijos regiono paprastosios eglės populiacijų genetinės struktūros tyrimai sietini su pietų migracijos poreikiu, tam, kad sustiprinti Lietuvos eglėnų adaptyvumą, bei keliami hipotezė dėl populiacijų genetinės įvairovės mažėjimo ir fragmentacijos dėl negatyvių aplinkos veiksnių Lietuvoje. Taip pat akad. prof. dr. D. Danusevičius pristatė du stendinius pranešimus. Pirmojo tema – „Neigiamas šiltų žiemų poveikis paprastosios pušies ramybės būsenai: lyginant jūrinės ir kontinentinės pušies sodinukus“, pranešimo bendraautorė – dr. Rūta Kembrytė-Ilčiukienė. Pranešime aptariami žiemos sezono temperatūros fluktuacijų poveikio paprastosios pušies populiacijų ir sėjinukų būklei ir apikaliniam dominavimui tyrimai klimatinėse kamerose, kitais žodžiais, kokį poveikį šiltėjanti žiema turi paprastosios pušies sėjinukams? Antrojo stendinio pranešimo „Paprastojo ažuolo poledynmetinė migracija ir DNR haplotipų sąsajos su morfologija“ bendraautorai – M. Ilčiukas ir dr. V. Baliuckas. Čia nagrinėjami Lietuvos ažuolynų evoliucinės kilmės ir genetinės įvairovės skirtumų atskirose Lietuvos dalyse DNR tyrimų rezultatai, sietini su ažuolynų eksploatacija praityje.

Doc. dr. Ekaterina Makrickienė padarė stendinį pranešimą „Ar Lietuvai pavyko susitarti dėl savo miškų? Nacionalinio Miškų Susitarimo įtaka konfliktams Lietuvos miškų sektoriuje“. Pranešimo bendraautoris – prof. dr. G. Mozgeris. Pranešime buvo išnagrinėta Nacionalinio Miškų Susitarimo (NMS) eiga, dalyvių pajėgumai atstovaujant įvairius interesus miškų sferoje, išanalizuoti pagrindiniai konfliktai bei jų būseną po NMS proceso. Nors NMS buvo pripažintas svarbiu žingsniu gerinant miškų valdymą Lietuvoje, nors dalyviams nepavyko susitarti dėl trijų iš devynių aptartų temų. Ateityje tai gali lemti atitinkamų konfliktų gilėjimą.

Prof. dr. Gediminas Brazaitis pristatė pranešimą „Natura 2000 Hemiborealiniai miškai Lietuvoje – palankaus gamtosauginio statuso paieška siekiant ilgalaikių apsaugos tikslų“. Pranešimo bendraautorai – prof. dr. V. Marozas, dr. Ž. Preikša, S. Šaudytė-Manton, B. Valatkienė. Pranešime pateikiamas VDU mokslininkų grupės sukurtas ES svarbos natūralių miško buveinių tvarkymo modelis, apimančias gamtotvarkos, natūralaus trikdymo imitavimo, miškininkystės ir miško apsaugos priemones.

Doktorantė Gailenė Brazaitytė savo pranešime „Medžių mikrobuveinių charakteristika ūkiniuose miškuose Lietuvoje“ kartu su bendraautoriais prof. dr. G. Brazaičiu ir dr. Ž. Preikša, pateikė medžių mikrobuveinių gausos analizę priklausomai nuo medžio rūšies, skersmens bei medžių mikrobuveinių tipo. Buvo aptartos medžių mikrobuveinių apsaugos rekomendacijos vykdant brandžių medynų pagrindinius kirtimus.

Doktorantė Monika Papartė skaitė žodinį pranešimą apie medžių savaiminukų ir apleistų žemės ūkio naudmenų evoliucijos rekonstrukciją naudojant retrospektyvinę geosimuliaciją. Pristatyta medžių savaiminukų želiančių ne miško žemėse apskaitos problema Lietuvoje bei pasiūlytas naujas jų identifikavimo metodologinis sprendimas. Pranešėja pasiūlė į Lietuvos Nacionalinę miškų inventorizaciją įtraukti papildomą atrankos pakopą, kur, panaudojant lazerinio skenavimo, ortofotonuotraukų ir kitus geografinius duomenis, būtų tobulinama šalies miško išteklių apskaita ir jų kaitos stebėseną.

Lektorė dr. Daiva Tiškutė-Memgaidienė aptarė Lietuvos miško ekosistemų pastarojo meto raidos tendencijas. Rezultatai gauti įgyvendinant Valstybės duomenų agentūros projektą „Bandomosios ekosistemų apimties ir miškų būklės sąskaitos“. Pagrindinės pranešimo išvados – miško ekosistemų būklė Lietuvoje per pastaruosius dešimtmečius išlieka stabili su nežymia prastėjimo tenden-

cija. Nors mišrių ir natūralios kilmės miškų proporcija, naujų miškų įveisimo greitis mažėjo, tačiau, tarkime, senų miškų tūrio proporcija padidėjo. Pranešimo bendraautorai Jurgita Damskienė, Melvin Adam Shor ir Aušra Jablonskienė iš Valstybės duomenų agentūros.

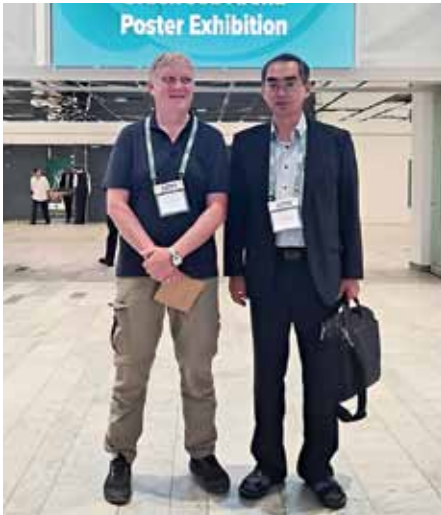
Prof. dr. Vitas Marozas ir dokt. Darius Jurevičius pristatė stendinį pranešimą apie paliekamų biologinės įvairovės medžių įtaką želdinių augimui hemiborealiniuose miškuose. Taip pat su bendraautoriais iš kitų šalių buvo pristatyti nevietinių Europos medžių rūšių įtakos dirvožemiui ir biologinei įvairovei bei Europos miškų tvarkymo įtakos pomiškio augalijai tyrimai.

Docentė dr. Lina Straigytė pranešime „Svetimžemių miško medžių rūšių sklaida, nauda ir rizika Lietuvoje“ pristatė tokių rūšių paplitimo žemėlapi, aptarė jų invazyvumo laipsnį bei įvertino medienos tiekimo potencialą. Svetimžemės rūšys užima tik 0,7 proc. Lietuvos miškų ploto, o jų medynuose sukaupta per pusę milijono kubinių metrų medienos. Pranešėja pastebėjo, kad kai kurios rūšys (*Populus sp.*, *Larix sp.* ir *Quercus rubra*) medienos gamybos prasme gali būti laikomos pranašesnėmis už vietines rūšis. Tuo tarpu trys rūšys (*Acer negundo*, *Prunus serotina* ir *Robinia pseudoacacia*) jau yra laikomos invazinėmis ir jų turėtų būti vengiama. Kitame pranešime L. Straigytė aptarė trijų Lietuvos miestų (Pakruojo, Švenčionių ir Birštono) žaliųjų erdvių ir sumedėjusios augmenijos įvairovę ir būklę. Pranešėja pastebėjo, kad nors rūšių skaičiumi dominuoja svetimžemiai medžiai, tačiau vietinių rūšių medžiai gausesni individų skaičiumi.

Prof. dr. Gintautas Mozgeris kartu su kolegomis iš Vytauto Didžiojo, Kauno technologijos ir Linėjaus universitetų padarė pranešimą „Kompetencijų siekis bendradarbiaujant – tvaraus miškininkavimo šiandien sąlyga: Forest 4.0 vaidmuo“ (bendraautorai J. Bergh, L. Butkus, L. O. Eriksson, E. Gerulaitienė, V. Kargytė, E. Kazanavičius, T. Krilavičius, A. Kurti, R. Maskeliūnas). Pranešime buvo pristatytas Horizon-Widera projektas Forest 4.0, kurio tikslas įkurti kompetencijų centrą, kuris vystytų miškų aplinkos stebėseną, duomenų rinkimą ir analizę bei didintų iš surinktų duomenų išgaunamą vertę. Aptartos jau išmoktos pamokos ir iššūkiai tokiose tyrimų temose: daiktų interneto (IoT) nuotolinis stebėjimas ir visur esanti kompiuterija geografinės informacijos technologijų plėtrai; IoT stebėjimo ir dirbtinio intelekto (DI) progno-

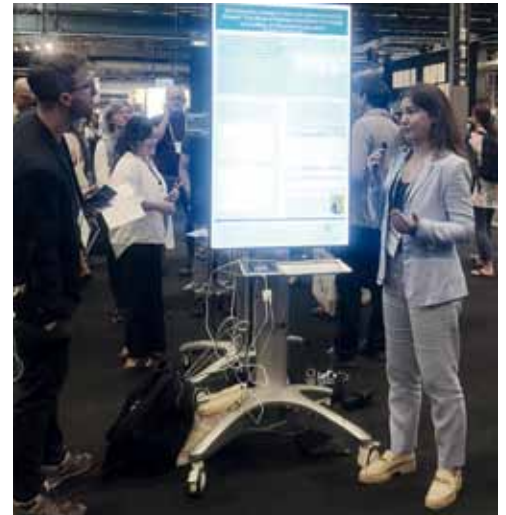
Akad. prof. dr. Darius Danusevičius (centre) padarė du žodinius pranešimus

Akad. prof. dr. D. Danusevičius aptarinėjo bendrus sėklinių plantacijų tyrimus su prof. Kju Suk Kang iš Pietų Korėjos

Prof. dr. G. Mozgeris ir prof. dr. G. Brazaitis su JAV lietuvių palikuone Kristin Brazilunas

Doc. dr. Ekaterina Makrickienė padarė stendinį pranešimą apie Nacionalinio Miškų Susitarimo procesą

zavimo technikos miškų valdymo sistemų plėtrai ir miško grėsmėms aptikti; visuotinės patalkos pagrindu surinktų miškų duomenų valdymas ir vizualizacija; DI grindžiamos duomenų apdorojimo technikos; sprendimų priėmimo paramos sistemos miškininkystėje; gyvavimo ciklo vertinimo ir bioekonominio modeliavimo įrankiai miško sektoriuje. Kitame pranešime – „Ar įmanrūs sprendimų priėmimo paramos įrankiai yra pakankami, kad įtikintų pesimistiškai nusiteikusį miškų sprendimų priėmėją?“ (bendraautorai N. Pivoriūnas ir dr. E. Makrickienė) buvo pademonstruota, kad miškininkų profesionalų įsivaizduojama Lietuvos miškų ir jų teikiamų ekosisteminių paslaugų raidos vizija, grindžiama jų ekspertinėmis nuostatomis, praktiškai nesisiskiria nuo kitų specialistų, neturinčių miškininkystės išsilavinimo. Panašiai yra vertinama klimato kaitos ir alternatyvių miškininkavimo modelių įtaka. Tačiau ekspertų vertinimai ženkliai pasikeičia, kai jiems yra pateikiamos moksliskai pagrįstais įrankiais sumodeliuotos įvairių miškų ir miškininkavimo charakteristikų tendencijos.

Miško biomasės didinimu ir dirvožemio apsauga paremto anglies kaupimo skatinimo galimybės nagrinėtos Patricijos Marijauskaitės pranešime. Beje, šį pranešimą ji darė praėjus keletai dienų po sėkmingai apginto magistro darbo Lundo universitete. Pranešimas grindžiamas neseniai VšĮ *Myliu Mišką* atliktos mokslinės studijos rezultatais. Buvo pateikti ir įvertinti pasiūlymai, kaip įvairios anglies kaupimo miškuose skatinimo priemonės galėtų būti taikomos Lietuvoje, kurios sugrupuotos: instrumentas(ai), apimantis(ys) miškininkavimo priemonės, skatinančias anglies kaupimą miško ekosistemose, tiesioginio valstybinio reguliavimo priemonės ir netiesioginės valstybinio valdymo priemonės, sudarančios galimybes instrumentui skatinančiam anglies kaupimą miško ekosistemose sukurti bei funkcionuoti. Pranešimo bendraautorai – dr. V. Kazanavičiūtė, dr. M. Lazdinis, G. Mažeika, J. Riepas, G. Tamašauskaitė-Janickė ir prof. dr. G. Mozgeris.

Dr. Diana Lukminė skaitė žodinį pranešimą „Privačių miškų savininkų savanoriškos biologinės įvairovės ir miško ekosistemų apsaugos prioritetai ir motyvai Lietuvoje“. Pranešime buvo pristatyti ekspertų apklausos rezultatai. Apklausoje dalyvavo daugiau nei 25 ekspertai iš įvairių tikslinių grupių (miškininkai praktikai, ekologai, valdymo institucijų specialistai, privačių miškų savininkai ir kt.). Tyrimo metu nustatyti pagrindiniai privačių miškų savininkų savanoriškos biologinės įvairovės ir miško ekosistemų apsaugos prioritetai ir motyvai. Apklausos rezultatai parodė, kad privačių miškų savininkai be ekonominių kompensacijų nesutiktų

arba tik iš dalies sutiktų su valstybės reguliuojama ar savanoriška biologinės įvairovės ir ekosistemų apsauga. Ekspertų nuomone, Lietuvoje labiausiai tiktų dviejų tipų Apsaugos sutartys: 1) Ilgalaikė (nuolatinė) apsauga, išsaugant miško nuosavybę ir kompensuojant patirtus ekonominius nuostolius ir 2) Miško žemės pardavimas valstybei. Pranešimo metu buvo pristatyti ir svarbiausi privačių miškų savininkų išoriniai motyvai, kurie juos paskatintų aktyviau saugoti biologinę įvairovę ir ekosistemas. Labiausiai juos tai daryti skatintų piniginės kompensacijos, kurios sudarytų 100–125 proc. patiriamų ekonominių nuostolių dėl apribojamos arba nevykdomos miško ūkinės veiklos. Kaip svarbiausią vidinį motyvą, ekspertai išskyrė privačių miškų savininkų ketinimą įgyvendinti savo biologinės įvairovės ir ekosistemų saugojimo idėją. Pranešimo metu akcentuota, kad rengiant įvairias ekonominių nuostolių kompensavimo schemas, didelis dėmesys turėtų būti skiriamas kompensavimo normos intensyvumui. Mažo intensyvumo nuostolių kompensavimo schemas Lietuvoje nebūtų veiksmingos ir neturėtų būti taikomos. Ekspertų apklausos rezultatai suteikė moksliskai pagrįstą pagrindą tolimesniam savanoriškos biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos modelio bei kompensavimo schemų kūrimui Lietuvoje.

Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų instituto mokslininkai (dr. R. Verbylaitė ir akad. dr. A. Pliūra) buvo tarp trijų užsienio mokslininkų darytų pranešimų, susijusių paprastojo uosio žūtimi, bendraautorų. Dr. P. Žemaitis, doc. dr. E. Linkevičius ir dr. M. Aleinikovas nagrinėjo medinės ir betono naudojimu grindžiamos statybos tvarumo ypatumus Lietuvos sąlygomis.

Mokslinių pranešimų gausą, lyginant ankstesnius panašaus lygio forumus, galima būtų sieti su patogia renginio geografine padėtimi. Tačiau taip pat ji sietina ir su Lietuvos miškotyros mokslų stiprėjimu. Pranešimų tematikų įvairovė didelė – nuo tradiciškai dominuojančių miško biologijos ir genetikos darbų iki miško politikos bei medienos mokslų. Praktiškai apimtos visos svarbiausios šiuolaikinės miškininkystės problemos. Ženkli pranešimų dalis buvo parengta bendradarbiaujant su užsienio kolegomis ar sietina su didelės apimties tarptautiniais projektais. Pažymėtina, kad mūsų šalies mokslininkams tokiuose pranešimuose neretai priskiriamas lyderio vaidmuo. Nors ir kukliai, tačiau tarp miško tyrėjų atsiranda mokslininkų ir iš kitų institucijų nei tradiciniai šalies miškotyros centrai. Išsamesnę informaciją apie kongrese pristatytus tyrimus galima rasti kongreso pranešimų santraukose: <https://iufro2024.com/wp-content/uploads/iufro2024abstracts.pdf>.

Sapiegų rūmų parko augalų ligų sukėlėjai

Dr. BANGA GRIGALIŪNAITĖ, dr. DAIVA BUROKIENĖ, dr. ANTANAS MATELIS
Gamtos tyrimų centro Botanikos instituto Augalų patologijos laboratorija

Sapiegų rūmų parkas – vienas seniausių Vilniaus miesto parkų ir bene ryškiausias taisyklingo geometrinio barokinio parko pavyzdžių Lietuvoje. Parkas įkurtas prie didžiojo etmono Kazimiero Jono Sapiegos (1689–1692) šiaurės rytinėje dalyje pastatytų baroko stiliaus rūmų, kur į juos orientuotas centrinis parkas.

Tebestovintys dveji vartai sudaro baroko rūmų ansamblį. Visą parką juosia mūrinė tvora. Šalia parko, šiaurinėje pusėje yra Išganytojo bažnyčia, vienuolynas. Parkas 2001 m. įtrauktas į Kultūros paveldo registrą.

Parko žaliajį rūbą sudaro labai brandūs medžiai. Šiaurinėje teritorijos dalyje auga **paprastasis klevas** (*Acer platanoides*), **karpotasis beržas** (*Betula pendula*), **raudonasis ąžuolas** (*Quercus rubra*), **kalninė guoba** (*Ulmus glabra*), **mažalapė** (*Tilia cordata*) ir **didžialapė liepa** (*T. platyphyllos*), **paprastasis uosis** (*Fraxinus excelsior*), **paprastasis kaštonas** (*Aesculus hippocastanum*), **europinis maumedis** (*Larix desidua*), **baltažiedė robinija** (*Robinia pseudoacacia*), **baltoji tuopa** (*Populus alba*), **ligustras** (*Ligustrum vulgare*), **paprastoji eglė** (*Picea abies*) ir kt. Parke auga senolė **mažalapė liepa** (*Tilia cordata*), kurios aukštis – 28 m, kamieno apimtis 1,3 m aukštyje yra 4,40 m, amžius apie 350 metų (kituose šaltiniuose – 300 metų). Ši senolė liepa nuo 1996 m. gegužės 29 d. yra Vilniaus miesto savivaldybės saugomas botaninis gamtos paveldo objektas. Prie liepos įrengtas informacinis stendas. Daug brandaus amžiaus liepų su branduolio, šaknų kaklelio puvinių sukėlėjais 2013 m. buvo iškiršta. Visa likusi medžių bendrija ir jų alėja dabar sudaro tankią lajų dangą, kuri yra gana ūksminga. Pietinėje dalyje medžių grupės kaitaliojasi su atvirais pievelių plotais, čia yra gana šviesių erdvių.

Parke iš visų medžių vyrauja **mažalapė** ir **didžialapė liepos** (*Tilia*). Kadangi dauguma liepų yra labai brandaus amžiaus, kai kurių dalis kamienų sutrešę, apnikti kinivarpu. Sutręšę kamienai turi didelę reikšmę gamtai, jie sudaro geras sąlygas veistis retiesiems vabzdžiams. Vis tik sutrešusios, tuščiavidurės liepos gali neišlaikyti stiprių vėtrų, todėl buvo pašalintos. Dviejų liepų branduoliai buvo apnikti medieną ardančia grybiena. Branduolio ardyimas gali vystyti ilgus dešimtmečius netrukdydamas medžiui augti, nes jo audiniai gyvybiniuose procesuose nedalyvauja. Po to, kai grybo micelis medienoje plačiai išplinta ir žymią dalį branduolio sunaikina, tada grybas pradeda auginti vaisiakūnius. Tokį pražūtingą ardumą darba dažniausiai vykdo kempininiai grybai, vieni iš jų tikroji pintis. Tai daugiametis grybas, kartais sulaukiantis keliasdešimt metų amžiaus, kasmet išauginantis apatinėje vaisiakūnio pusėje vis naują himenoforo (vamzdelių) sluoksnį su sporomis. Pjūvyje vaisiakūniai atrodo lyg sudaryti iš daugelio vamzdelių aukštų pagal kuriuos nuskaitomas jo amžius. Tikrąją pintimi apsikrečia seni, nusilpę medžiai, ypač per žaizdas atsidariusias šakavietėse. Pintis auga ir ant tuobrių, virtuolių, dažniausiai ant beržų.

Nyksta 2013 m. iškirptos liepos

Liepų branduolio puvinys

Medienos puvinys

Liepos šaknų kaklelio puvinys

Irstanti valgomoji geltonpintė ant liepos kelmo

Liepinė keršoji kandelė

Tikroji pintis ant senolės liepos

Nupjauta tikroji pintis

Ataugusi tikroji pintis ant senolės liepos

Ant kitų dar augančių liepų pavienių atžalų aptikta **liepinė keršoji kandelė** (*Phyllonorycter issikii*), **liepinė gyslinė erkė** (*Eriophyes tilliae*), ant senai nupjauto liepos kelmo – **valgomoji geltonpintė** (*Laetiporus sulphureus*), ant lapų – **suodligė** (*Fumago tiliae*). Lapai padengti juodu, suodžius primenančiu apnašu. Šių grybų išplitimui daugiausiai įtakos turi amarai, kurių ekskrementais taip pat minta ir grybai. →

Kaštoninė keršoji kandelė

Paprastoji alksniabudė ant senolės liepos šakos

Tuopinė baltoji kandelė

Klevinė uncinulė

Rudmargė ant senolės liepos atžalų

Po stiprių liūčių ir audros 2023 m. liepos viduryje nulūžo senolės liepos viršutinė dalis su galingomis šakomis, kurios lig šiol paliktos ant žemės ir jose jau vystosi **paprastoji alksniabudė** (*Schizophyllum commune*), ant lapų **rudmargės** sukėlėjas (*Mycosphaerella millegrana*). Ant kamieno ir šakavietėje įsitvirtinusi **tikroji pintis** (*Fomes fomentarius*), kuri buvo nupjauta ir šiais metais vėl ataugusi. Liepos kamienas kai kuriose vietose apaugęs neribotai besidauginančiomis ląstelėmis, virtusiomis įvairios formos didžiulėmis ataugomis.

Ant **parastųjų kaštonų** (*Aesculus*) lapų labai gausiai išplitusi **kaštoninė keršoji kandelė** (*Cameraria ochridella*). Pažeistuose lapuose nevyksta fotosintezė, lapai ruduoja, sukasi ir prieš laiką krenta. Miltligės sukėlėja – **kaštoninė uncinulė** (*Erysiphe flexuosa*) išplitusi negausiai.

Brandžių **paprastųjų klevų** (*Acer*) sužalotuose kamienuose plinta branduolio medienos puvinį sukeltanti **tikroji pintis**, pavienių klevų nulūžusios viršūnės, ant kamienų auga gumbai. Ant lapų labai smarkiai išplitusi **klevinė uncinulė** (*Sawadava tulasnei*) ir labai negausiai **klevinis žvynokas** (*Rhytisma acerinum*).

Ant **baltosios tuopos** (*Populus*) lapų labai gausiai paplitusi **tuopinė baltoji kandelė** (*Phyllocnistis unipunctella* (suf-

Senolė mažalapė liepa

Gumbas paprastojo klevo kamiene

Tikroji pintis ant paprastojo klevo

fusella). Ant **paprastojo ligistro** (*Ligustrum*) lapų smarkiai paplitę **amarai** (*Aphis*).

Sapiegų rūmų parke dar yra senų medžių kelmų ant kurių plinta grybai medienos ardytojai skleidami sporas. Juos reikia šalinti. Pagrindinį dėmesį parke reikia skirti senų drėvėtų medžių ilgamažiškumo išsaugojimui.

Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos direktoriaus 2024 m. gegužės 9 d. įsakymu Nr. Į-122 patvirtintos Istorinių želdynų ir želdinių priežiūros bei tvarkybos rekomendacijos, kuriomis reiktų vadovautistvarkant šį unikalų objektą.

Amarai ant paprastojo ligistro lapų

BANGOS GRIGALIONAITES nuotraukos

Vaistinių ir aromatinių augalų sėklinių (genetinių) sklypų būklė

Viena iš Valstybinei miškų tarnybai pavestų funkcijų – užtikrinti nenutrūkstamą ir ilgalaikį laukinių augalų natūralių populiacijų išsaugojimą jų atsiradimo vietose (in situ). Šiuo tikslu VMT specialistai kiekvienais metais inventorizuoja Lietuvos vaistinių ir aromatinių augalų sėklinių (genetinių) sklypų būklę. Šiais metais įvertinta 13-os vaistinių ir aromatinių augalų sėklinių (genetinių) sklypų būklė Lazdijų, Rokiškio, Varėnos, Vilniaus, Molėtų, Švenčionių, Širvintų, Tauragės, Biržų, Kaišiadorių, Ukmergės ir Telšių rajonuose.

Specialistai vertino tikslinių rūšių populiacijų gyvybingumą, invazinių rūšių paplitimą sklypuose ir suprojektavo priežiūros priemonės – šienavimą, medžių ir krūmų šalinimą, invazinių rūšių šalinimą ir kt. Numatyti šių priemonių vykdymo terminai ir pateiktos tvarkymo rekomendacijos. Tokį objektą tarnybos specialistai patikrina kas 6 metus.

Šiuo metu ilgalaikiam genetinės medžiagos išsaugojimui *in situ* ir jos panaudojimui selekcijos bei sukultūrinimo tikslams yra atrinkti 42 vaistinių ir aromatinių augalų sėkliniai (genetiniai) sklypai, kuriuose rastos 198 vaistinių ir aromatinių augalų tikslinės rūšys.

Sėkliniai (genetiniai) sklypai steigiami siekiant išsaugoti vaistinių augalų genetinę įvairovę. Tokie sklypai įsteigti – pievų 60 proc., miško – 24 proc., pelkių – 16 proc. (procentinė išraiška nuo bendro jų skaičiaus).

Pažymėtina, kad greta vaistinių augalų, šiuose sėkliniuose (genetiniuose) sklypuose auga ir laukiniai kultūrinių augalų gentainiai. Į juos

šiuo metu atsigręžta visame pasaulyje, nes juose užkoduoti genai, kurie gali būti naudingi sparčiai besikeičiančiomis aplinkos sąlygomis. Taip pat sklypuose saugomi ir retieji augalai – melsvasis gencijonas, kalninė arnika, vaistinis kietagrūdis, mėlynasis palemonas ir kt.

Specialistų atliekamo vertinimo metu numatomas sėklų subrendimo laikas, nurodomas šienavimo laikas, tam kad augalai spėtų subrandinti sėklas ir jas išbarstyti. Iš sėklinių sklypų surenkamos tikslinių vaistinių augalų sėklos, atspindinčios skirtingų populiacijų genetinę įvairovę, kurios saugomos VMT ilgalaikio saugojimo saugykloje.

VMT inf.

Išgirdę medžių kalbą

Lyja nuo pat ryto.

Ruošiuosi vykti Kaunan, į knygos pristatymą. Gal kelionė smagesnė būtų, jei šviestų kad ir vėsi spalio saulė, tačiau tą pat mirksnį švysteli mintis: lietinga diena knygai pristatyti – pati ta...

Į LAMMC Miškų institutą mane pakvietė biomedicinos mokslų daktaras, docentas, mano buvęs dirvožemio dėstytojas Vidmantas Verbyla, kuris yra vienas iš biografinės knygos apie ilgametį miškininką, mokslininką, nepaprastos sielos žmogų LEONARDĄ KAIRIŪKŠTĮ leidimo iniciatorių. Leidinio viršelis, kaip ir priklauso miškininkui, sodria žaluma išlietas, o kiekvienas puslapis – ąžuolo šakele dabintas. Džiaugtusi akademikas tokiu gražiu jam skirtu dėmesiu, draugų, kolegų šiltais žodžiais...

„Leonardas Kairiūkštis – vienas iš įžymiausių visų Lietuvos mokslo atstovų, savo originaliais darbais praturtinęs miškininkystės ir jai artimas biologijos mokslo šakas...“ (prof. A. Vasiliauskas)

Man visuomet atrodė, kad knygą apie žmogų reikėtų rašyti jam gyvam esant. Kaip ir gėles dovanoti, gerą žodį sakyti, šiltai apkabinti. Žinoma, po asmenybės mirties užrašytu žodžiu džiaugiasi artimieji, prisimena profesijos kolegos, netgi tokie, kaip aš, asmeniškai nepažinę, tačiau žinoję, jog kažkur netolies, šalimais vaikščiojo toks žmogus, net ir aš džiaugiuosi pagarbiu miškininko atminimu. Galbūt jaunesnės kartos atstovams biografinės knygos labiausiai ir reikalingos – suvokti, kas buvo pirmieji žmonės tavo profesijoje pramynę pėdsakus. Vardan ko kėlė sau, regis, nepasiekiamus uždavinius ir stebėtinai pasisėkusiai įgyvendindavo juos. Mums tokio stiprumo asmenys – tarsi kelrodės žvaigždės, kurios sužiba tik kartą į šimtmetį.

„Tokio žmogaus kaip jis, daugiau nėra ir ko gero nebus“

(doc. J. Danusevičius)

Miškų institute – aš pirmą kartą. Nors instituto ir Kauno miškų kolegijos pastatai sujungti į vieną struktūrą, studijuodama niekada nebuvau užsukusi svečiuosna. Daug kartų praeinant matydavau pravaris duris ir vis kirbėdavo išliuogti pro jas, nors trumpam išvysti tą paslaptinę didžiųjų mokslininkų buveinę. Labai knietėjo pajusti ten tvyrantį rimties dvelksmą, užuosti ne tik Lietuvos, bet ir kitų šalių žmonių labai atliekamą miškų mokslo kvapą...

Neužsukau tada, neišdrįsau. Tiesa, baigiant studijas ir dėlįojant savo ateities pasirinkimo planus, vis tik pravėriau vieno kabineto duris. Jos koridoriuje buvo arčiausiai lauko išėjimo – gal dėl to, kad iš miškų praktikos ten pareidavo tyrėjai su nuolat šlapiais ir purviniais guminiiais batais. Nesvarbu, ar lauke žiema, ar vasara. Nes už tų durų buvo tyrinėjamas... slaptinas pelkių pasaulis! Štai kodėl įsiverčiau prieš valstybinius egzaminus ir „užsipuoliau“ profesorių, habilituotą daktarą Juozą Rusecką, pelkinės miškininkystės skyriaus vedėją su klausimu, kaip aš galėčiau pasitarnauti mūsų krašto pelkynams. Deja, nepasilikau institute dėlįoti savo ateities mozaikos, tačiau ir pelkių niekada gyvenime neatsisakiau.

„Nežinojau, kur stosi, nes įdomu buvo viskas – toks nenumaldomas troškimas žinių. O miškininko specialybė suviliojo, nes turėjo plačiausią mokymų programą. Įsivaizduojate, net 43 disciplinos! Apsidžiaugiau, kad tiek daug galėsiu išmolti ir įsikabinau mirtinai.“

(L. Kairiūkštis)

Sėdžiu Miškų instituto nedidukėje salėje tarp pulko garbaus amžiaus docentų, profesorių, mokslo daktarų ir mąstau – gaila,

Prisiminimais dalijosi LAMMC direktoriaus pavaduotojas Miškų instituto veiklai dr. Marius Aleinikovas, prof. Antanas Juodvalkis

kad man neteko pažinti šiuo metu pristatomos knygos išskirtinio dėmesio asmenybės. O juk tada kai studijavau, L. Kairiūkštis vis dar buvo instituto direktoriumi. Sėdėjo prie savo rašomojo stalo, žingsniavo ieškodamas geriausių variantų problemoms spręsti visai čia pat, už tų „paslaptinių“ permatomo stiklo durų. Tačiau žmogui jaunystė gal tam ir duota, kad nesirūpintume pernelyg svarbiais reikalais – su amžiumi jie savaime ateis ir tada jau niekur nepabėgsi. Mus, studentus, nešė dar tik ateities vizijų sparnai ir, žinoma, visi svajojome užkariauti pasaulį. Visa savo esybę troškome pasinerti į mylimus miškus, norėjome išmokti klausytis medžių kalbos...

„Žmonės priprato, kad seniau kertama buvo ištis mažai. Dabar kertama jau dešimtimis milijonų kubinių metrų, tačiau tragedijos dar nėra, didžiausia blogybė, prieš kurią aš visada pasisakau, – plyni kirtimai. Resursų dar užtenka, bet viską reikia daryti protingai. Negalima visko vertinti vienareikšmiškai. Turi būti išsaugotos sengirės, taip pat nereiktų naikinti gražaus miško“. (L. Kairiūkštis)

„Lietus vis dar lyja. Kapsi vienodu įkyriu ritmu ir drėkina išsaususią žemę, miškus, pelkes. Labai gerai, labai džiugina toks guvus gamtos atsinaujinimas. Knygos pristatymo renginys jau senokai praėjo, tačiau namo grįžti nesinori – esu vis dar bendravimo sukuryje. Tačiau visiems išsiskirsčius likau viena... Stop! – čia pat suvokiu – nesu viena, kai aplink tiek medžių, šalia vis dar žaliuoja miškai! Miške būdamas niekada nesijausi vienišas, tad nieko nelaukusi pasuku nulytu takučių girion. Man rūpi pasiklausyti, ką kalba medžiai, pabendrauti su jais, drauge pagodoti...

„Didžiausias dalykas, ką man pavyko atrasti – tai vadinamoji medžių kalba. Tai toks savotiškas medžių tarpusavio bendravimas. Jie jaučia, supranta, kad šalia yra kitas medis. Tad aš atradau, kur miškas prasideda. Stebėjau medžių „ėjimą“ vienas prie kito. Medis tikrai jaučia! Viskas yra energija ir viskas yra gyva bei sąveikauja. Kiekviename gyvame organizme yra ta nematoma dalelytė, tas laukas, galima sakyti – siela, kurią turime ir mes. Daug ko nesuvokiame, daug ko nežinome, bet tai nereiškia, kad to nėra.“ (L. Kairiūkštis)

Jūratė VITKAUSKAITĖ

AUTORES ir ALGIRO RUTKAUSKO nuotraukos

LMPF X-ajame suvažiavime

Spalio 10–11 d. Birštone vyko LMPF X suvažiavimas. Pagal Federacijos Tarybos nustatytą kvotą į suvažiavimą profesinės sąjungos išrinko 82 delegatus, dalyvavo 79. Suvažiavimas išklausė ir patvirtino Federacijos veiklos ataskaitą už 2019–2024 metų laikotarpį, kurią pateikė LMPF pirmininkė Diana Raitelaitienė.

Didžiąją LMPF priklausančių profesinių sąjungų narių dalį sudaro Valstybinių miškų urėdijos (VMU) darbuotojai, todėl apie 90 proc. Federacijos veiklos susijusi su šia įmone. Profesinės sąjungos santykius su VMU administracija jau nuo 2018 m. sprendžia per VMU profesinių sąjungų Jungtinę atstovybę. Jos igaliojinams teko pagrindinis krūvis derantis dėl kolektyvinės sutarties tobulinimo, dėl atlyginimų, dėl įmonės vidinių teisės aktų, pareiginių nuostatų, struktūros derinimų ir kitų reikalų. Jiems tenka ir atsakomybė bei priekaištai kai, deja, konsultacijų ar derybų rezultatai, pasiekti kompromisai ne visuomet būna tokie, kad visus tenkintų. Gaila, bet užstrigo bendros VMU administracijos ir JA darbo grupės VMU darbo užmokesčio sistemos tobulinimui veikla.

Pažymėtini pasiekimai – pasirašytos AB „Grigeo Grigiškės“ ir AB „Šilutės baldai“ kolektyvinės sutartys, pasirašyti VMU darbuotojams naudingi kolektyvinės sutarties papildymai, pratęstas jos galiojimas.

Pirmininkės ataskaitoje aptarta Federacijos valdymo organų veikla, narystės mažėjimo, naujų narių pritraukimo, naujų profesinių sąjungų steigimo problemos. Sprendžiant šiuos bei narių mokymo ir švietimo klausimus, Federacija dalyvavo projektų „Profsąjungų ir darbdavių bendradarbiavimo modelis vystant socialinį dialogą“, *SocialTY*, *BOA* veikloje. LMPF teikė paramą Ukrainai – jai priklausančios profesinės sąjungos tūkstantines sumas pervedė *Blue Yellow* organizacijai, o Federacija tiesiogiai 5 tūkst. eurų suma parėmė Lvivo profesines sąjungas.

Ataskaitoje taip pat aptarti kiti Federacijai svarbūs dalyvavimo LPSK, Darbo ginčų komisijų, tarptautinės veiklos ir kiti klausimai.

Suvažiavime diskutuota apie VMU valdybos, nuo kurios priklauso administracijos sprendimai, vietą socialinėje partnerystėje, apie VMU centrinės administracijos darbuotojų galimybę dalyvauti profsąjunginėje veikloje, apie darbuotojų atstovų mokymus bei kita.

Federacijos buhalterė Rūta Butavičienė pateikė ataskaitinio

LMPF pirmininkė II kadencijai išrinkta Diana Raitelaitienė

laikotarpio finansinės veiklos ataskaitą, o Renatas Budrys skaitė Finansų kontrolės grupės pranešimą.

Suvažiavimas Federacijos pirmininke antrai kadencijai išrinko Dianą Raitelaitienę, Finansų kontrolės grupės pirmininku – Renatą Budrį. Į atnaujintą LMPF valdybą, be Federacijos pirmininkės, išrinkti Asta Čepienė, Aušra Beresnevičienė, Ina Bikuvienė, Rūta Kilčiauskienė, Irena Keliauskienė, Dainius Dapkus, Rokas Lastauskas, Tomas Banys ir Juozas Ūsas.

Suvažiavimas priėmė LMPF veiklos gaires 2024–2029 metams bei rezoliucijas „Dėl Nacionalinio susitarimo dėl miškų praktinio įgyvendinimo“, „Dėl neprofesionalaus vadovavimo šalies miškų sektoriui“, „Dėl vadybos principų ir biurokratijos VI Valstybinių miškų urėdijoje“ ir „Dėl priešgaisrinės saugos sistemos reformos“.

Suvažiavimo delegatus sveikino VMU generalinis direktorius Valdas Kaubrė, LSDP pirmininkės pavaduotojas Gintautas Paluckas,

Suvažiavimo dalyvius pasveikinti atvyko LPSK vadovė Inga Ruginiienė ir LSDP pirmininkės pavaduotojas Gintautas Paluckas

Sveikinimo žodžius tarė kolegos iš Latvijos ir Lenkijos

suvažiavime dalyvavo ir kalbėjo kolegos profsąjungiečiai iš Norvegijos, Švedijos, Latvijos ir Lenkijos, LPSK vadovai Inga Ruginiienė ir Audrius Gelžinis, buvęs ilgametis Federacijos vadovas Algirdas Rauka bei buvęs Federacijos veiklos organizatorius, dabartinis Vilniaus r. savivaldybės vicemeras Algis Vaitkevičius.

Už nuopelnus profesinių sąjungų veiklai LMPF „Padėkos lašo“ nominantais tapo Danguolė Valešienė, Rasa Knežienė, Irena Butavičienė, Gintaras Raškauskas ir Ramūnas Mazėtis.

LMPF inf.

Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (LMPF) X-ojo suvažiavimo

REZOLIUCIJA

Dėl neprofesionalaus vadovavimo šalies miškų sektoriui

2024 10 10, Birštonas

X-ojo Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (toliau – LMPF) suvažiavimo delegatai visiškai pritaria straipsnyje „Miškininkystė be miškininkų *arba* Kas „rūpinasi“ mūsų miškais?“ („Mūsų girios“, 2024 m., liepa) iškilų miškų mokslininkų išsakytam susirūpinimui ir išskeltoms problemoms dėl profesionalių miškininkų nušalinimo nuo vadovavimo šalies miškų ūkiui. Per atkurtos nepriklausomybės laikotarpį vadovavimo lygmuo miškų ūkio sektoriui nukrito nuo savarankiškos Miškų ūkio ministerijos iki Miškų politikos grupės Aplinkos ministerijoje, kuriai pastaruju metu vadovauja net ne miškų ar aplinkosaugos specialistas, o ir pačioje patarėjų grupėje miškininkų kasmet mažėja. Taip iš miškų politikos formavimo ir įgyvendinimo profesionalūs miškininkai buvo išstumti, o ir likusieji, turintys pastabų nerealistiškiems ir griaunantiems tvarią, mokslškai pagrįstą, praktikoje patikrintą ir pripažintą miškininkavimo sistemą politizuotiems sprendimams, patiria didelį spaudimą.

NERIMĄ taip pat kelia situacija, kai Valstybinei miškų tarnybai vadovauti du kartus iš eilės buvo paskirti neprofesionalūs miškininkai. Valstybinė miškų tarnyba nėra verslo įmonė, kuriai reikia vadovo–vadybininko, o institucija, vykdanči valstybines funkcijas, kuriai turėtų vadovauti miškininkystės specifiką suprantantis vadovas. Analogiška situacija ir Aplinkos ministerijos vadovybėje, kur miškų sektorių kuruojantis viceministras taip pat neturi miškininkystės išsilavinimo.

Dėl šios situacijos dabar vykdoma abejotino skaidrumo ir perspektyvos „žalumo“ politika, siekianti uždrausti miškininkavimo veiklą kuo didesniuose miškų plotuose, tuo pačiu intensyvinant veiklą kituose miškuose, lems ne tik didelius reikšmingų miškų plotų ir gamtinės įvairovės išteklių praradimus, bet ir žlugdys visą miškų sektorių kaip svarbią šalies ūkio šaką. Tai turės rimtų tiek ekonominių, tiek socialinių pasekmių. Tik kompleksinės ir atsakingos miškininkų veiklos dėka šiandien turime miškus, kuriuos visus juos miškininkai traktuoja kaip natūraliai vertingus ir vienodai svarbius visuomenei.

LMPF X-ojo suvažiavimo delegatai reikalauja:

1. Į šalies miškų sektoriui vadovaujančius ar jį atstovaujančius ir kontroliuojančius atsakingus postus, pradedant Aplinkos viceministru, skirti miškininkystės išsilavinimą ir patirtį miškininkystėje turinčius specialistus.

2. Priimant sprendimus, kurie turi rimtas ekonomines ir socialines pasekmes šalies ūkiui, vadovautis ne emociingais pareiškimais apie kritinę šalies miškų būklę, o pasitikėti miškininkystės (miško-tvarkos) mokslininkų ir specialistų teikiamomis išvadomis ir rekomendacijomis.

3. Suprantant neigiamas pasekmes miškų būklei, atsisakyti ideologiškai angažuoto miškininkavimo veiklos ribojimo didelėje dalyje šalies miškų.

4. Tęsti ir skatinti daugiavertę, miškininkystės ir aplinkosaugos žiniomis paremtą, profesionalų ūkininkavimą, kurio dėka iki šiol ir buvo išsaugota miškų gamtinė įvairovė ir vykdomos kitos svarbios jų funkcijos.

Rezoliucija priimta Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos X-ajame suvažiavime. Nutarta rezoliuciją pateikti LR Prezidentui, LR Seimui, Vyriausybei, parlamentinėms politinėms partijoms ir paskelbti viešai.

Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (LMPF) X-ojo suvažiavimo

REZOLIUCIJA

Dėl vadybos principų ir biurokratijos VĮ Valstybinių miškų urėdijoje

2024 10 10, Birštonas

Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacija (toliau – LMPF) ne kartą konstatavo, kad VĮ Valstybinių miškų urėdija (toliau – VMU), deklaruodama esanti šiuolaikiška įmonė, vis tik vadovaujasi ne modernia, demokratiška, darbdavio-darbuotojų pasitikėjimu paremta žmoniškųjų išteklių vadybos praktika. VMU nukrypo į vadovavimą, paremtą biurokratinėmis priemonėmis, išspraudžiant darbuotojus į įvairių per daug sudėtingų tvarkų ir procesų rėmus, perdėtą darbuotojų stebėseną ir kontrolę. LMPF taip pat ne kartą ragino VMU vadovybę sumažinti biurokratijos krūvius, inicijuoti teisės aktų, nuostatų, normatyvų, reglamentuojančių miškininkystės sektoriaus veiklą, supaprastinimą.

Deja, iš VMU vadovybės nebuvo jokių iniciatyvų siekiant supaprastinti miškininkystės sektoriaus veiklos reglamentavimą bei jokio pasipriešinimo atsirandantiems naujiems biurokratinėms suvaržymams. Pačioje įmonėje nuolat sukuriama gausybė naujų tvarkų, procesų aprašų, normatyvų, kuriuos visapusiškai įvykdyti nieko nepažeidžiant, pasidarė neįmanoma. Neginčijame jų būtinumo, tačiau šių procesų įgyvendinimo procedūros labai sudėtingos, norminiai dokumentai per daug smulkmeniškai, reikalaujantys daugybės papildomų suderinimų, parašų ir t. t.

Sudėtingai aprašytas tvarkas yra sunku įvykdyti, jas vykdant galima greitai suklysti ar kažko nepadaryti, o tai palanku kontroliuojančiam, bet ne jas vykdančiam. Darbuotojai, kad ir stengdamiesi kuo sąžiningiau atlikti savo pareigas, nėra įsitikinę, kad nepraleido ar spėjo laiku įvykdyti kažkurį procesų ar nuostatų reikalavimą, todėl darbe jaučia nuolatinę psichologinę įtampą.

Dėl VMU vykdomų struktūrinių pertvarkų vis mažinamas darbuotojų skaičius, o liekantiems dirbti darbo intensyvumas ir krūvis didinamas, todėl labai aktualu, kad visi procesai bei tvarkos būtų kuo paprastesni ir kuo lengviau įvykdomi, o darbuotojai būtų gerbiami, jaustųsi reikalingi ir saugūs.

X-ojo LMPF suvažiavimo delegatai iš VMU vadovybės r e i k a l a u j a:

1. Inicijuoti teisės aktų, nuostatų, kitų normatyvinių dokumentų, reglamentuojančių miškininkystės sektoriaus veiklą, pakeitimus, siekiant mažinti perteklinius biurokratinis reikalavimus bei dėti realias pastangas priešinantis naujų įvedimui.

2. Supaprastinti VMU veikloje taikomų tvarkų ir procesų aprašus, padarant juos trumpesnius, paprastesnius ir aiškesnius bei, pagal galimybes apjungus ar modifikavus, sumažinti jų skaičių.

3. Atsisakyti perteklinės darbuotojų veiklos stebėsenos ir kontrolės, skatinti darbuotojų iniciatyvas, motyvuoti juos siekti gerų įmonės veiklos rezultatų, o ne laikyti juos nuolatinėje įtampoje dėl galimai nespėtų tinkamai įvykdyti per daug sudėtingų veiklos procesų aprašų.

Rezoliucija priimta Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos X-ajame suvažiavime. Nutarta rezoliuciją pateikti Aplinkos ministerijai, VĮ Valstybinių miškų urėdijai bei paskelbti viešai.

Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos (LMPF) X-ojo suvažiavimo

REZOLIUCIJA

Dėl nacionalinio susitarimo dėl miškų praktinio įgyvendinimo

2024 10 10, Birštonas

Bendrakūros principu Aplinkos ministerijos organizuotą Nacionalinį susitarimą dėl miškų ilgiau kaip metus rengė apie 40 skirtingų organizacijų ir beveik 400 dalyvių. Diskusijos dėl šio dokumento vyko 150 įvairaus formato renginiuose. Galutinį susitarimų tekstą formavo devynios teminės grupės. Pasiękti susitarimai 6-iose temose, tarp kurių ir svarbūs sutarimai dėl patrauklių darbo vietų su miškais susijusiuose sektoriuose, darbuotojų socialinių garantijų ir apsaugos.

Pagrindinė problema – susitarimo nuostatų praktinis įgyvendinimas. Susitarimo pagrindu priimta LR Seimo rezoliucija „Dėl miškų politikos“ yra nenorminis aktas, neturintis juridinės galios. Dalis procese dėl Nacionalinio miškų susitarimo sutartų nuostatų įtraukta į Miškų įstatymo naujos redakcijos projektą, tačiau susitarimai dėl patrauklių darbo vietų su miškais susijusiuose sektoriuose, darbuotojų socialinių garantijų ir apsaugos jį nepatenka.

Profesinės sąjungos ne kartą rengėjams siūlė Miškų įstatymo projektą praplėsti, jame išaiškinant, kas priklauso su miškais susijusių sektorių darbuotojų kategorijai ir į jį įtraukiant šių sektorių darbuotojų specifines socialines garantijas, sutartas proceso dėl Nacionalinio miškų susitarimo metu. Pasiūlymams nepritarta teigiant, kad dėl socialinių klausimų turi būti sutarta atskirose kiekvienos miškų sektoriui priklausančios įmonės ar įstaigos kolektyvinėse sutartyse.

Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos X-ojo suvažiavimo delegatų nuomone, tokia nuostata visiškai diskredituoja Nacionalinio susitarimo dėl miškų prasmę, o jo sutarimai miškų sektoriaus darbuotojų socialiniais klausimais, jeigu dėl jų kiekvienu atveju reikia derėtis iš naujo, tampa niekiniais.

Atsižvelgiant į tai, **r e i k a l a u j a m e** į Miškų įstatymo naują redakciją įtraukti straipsnius dėl su miškais susijusių sektorių darbuotojų socialinių garantijų, parengtus Nacionalinio susitarimo dėl miškų pagrindu arba priimti LR Vyriausybės lygmens direktyvinį dokumentą, nustatantį privalomai vykdyti Nacionalinio miškų susitarimo procese sutartas nuostatas dėl patrauklių darbo vietų su miškais susijusiuose sektoriuose, darbuotojų socialinių garantijų ir apsaugos.

Rezoliucija priimta Lietuvos miško ir miško pramonės darbuotojų profesinių sąjungų federacijos X-ajame suvažiavime. Nutarta rezoliuciją pateikti LR Seimui, Seimo aplinkos apsaugos komitetui, LR Vyriausybei, Aplinkos ministerijai ir paskelbti viešai.

Kuršių nerijos nacionaliniame parke atidarytas naujas lankytojų centras

Kuršių nerijos nacionaliniame parke, Juodkrantėje, spalio 4 d. atidarytas modernus lankytojų centras su išskirtine ekspozicija, pasakojančia apie šio regiono unikalų kraštovaizdį. Naujoji ekspozicija kviečia lankytojus pasinerti į Kuršių nerijos pasaulį, kurioje vėjas, smėlis ir vanduo kuria nepakartojamą gamtinę ir kultūrinę vertę. Ši saugoma teritorija įtraukta į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą.

Aplinkos ministras Simonas Gentvilas sveikindamas centro atidarymo dalyvius pabrėžė, kad tokie lankytojų centrai skatina žmones geriau pažinti ir vertinti savo šalies gamtos ir kultūros vertybes. „Kuršių nerija yra viena iš tų vietų Lietuvoje, kur ryškiausiai matomi klimato kaitos padariniai – audros, smėlio judėjimas nuolat keičia šį kraštovaizdį. Todėl itin svarbu, kad čia, lankytojų centre, galime ne tik atskleisti šios teritorijos grožį, bet ir kalbėti apie jos pažeidžiamumą bei būtinybę ją saugoti. Tokios erdvės skatina ne tik vietinių ir užsienio turistų susidomėjimą, bet ir atsakingą požiūrį į šią gamtinę ir kultūrinę vertybę,“ – sakė aplinkos ministras S. Gentvilas.

KNNP lankytojų centras skirtas visiems – nuo vietos gyventojų iki poilsiautojų ir keliautojų. Čia įrengta ne tik ekspozicija, bet ir edukacijų erdvė, konferencijų bei užsiėmimų salės.

VSTT direktorė dr. Agnė Jasnavičiūtė džiaugėsi šiuo atidarymu: „Trisdešimt aštuoni lankytojų centrai – toks skaičius nuo šiol puošia mūsų saugomas teritorijas. Naujasis Kuršių nerijos lankytojų centras taps vartais į šią pasaulinio pripažinimo sulaukusią teritoriją. Ekspozicija „Sukurta vėjo, smėlio ir vandens“ yra ypatinga vieta, kurioje lankytojai galės atrasti gamtos ir žmogaus veiklos įtaką Kuršių nerijos formavimuisi.“

KNNP direktorė Lina Dikšaitė pažymėjo, kad centro įkūrimas buvo ilgo ir kruopštaus darbo rezultatas. „Džiaugiuosi, kad direkcijos kolektyvas kartu su kitomis organizacijomis

nepailstamai siekė šio tikslo. Darbai prasidėjo dar 2018 m., Neringos savivaldybės tarybai priėmus sprendimą buvusį Juodkrantės mokyklos pastatą perduoti parko direkcijai įrengti lankytojų centrą, o šiandien galime išdidžiai atverti lankytojų centro duris visuomenei“, – sakė ji.

Ekspozicija sukurta vykdant VSTT projektą „Kraštovaizdžio vertybių apsauga ir pritaikymas pažinti (II)“, finansuojamą iš ES struktūrinių fondų Regioninės plėtros fondų lėšų. Šis projektas taip pat apima kitų objektų tvarkymą nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose. Lankytojai centre galės mėgautis ne tik vizualiai įspūdinga, bet ir emociškai stipria patirtimi – interaktyvūs sprendimai leis pažinti Kuršių neriją ir lankytojams su negalia.

Naujasis lankytojų centras veikia Juodkrantėje, L. Rėzos g. 8. Spalio ir lapkričio mėnesiais centras dirbs ir savaitgaliais – šeštadieniais nuo 10 iki 18 val., sekmadieniais nuo 10 iki 15 val., o trečiadieniais – penktadieniais nuo 10 iki 18 val.

AM inf.

LIETUVOS MIŠKŲ PAUKŠČIAI.

Klykuolė (*Bucephala clangula*)

SELEMONAS PALTANAVIČIUS

Jei norėtume sužinoti apie mūsų girių vandens paukščius, atsakymo ilgai ieškoti netektų: jiems suskaičiuoti pakaktų vienos rankos pirštų. Žinoma, pirmautų visur, net vasarą išdžiūstančiame raiste gyvenanti didžioji antis, tikra miškinė rūšis rudagalvė kryklė. Girios upėse ir upelėse, bent jau pietų, rytų Lituvoje ir kai kur Žemaitijoje sutinkami didieji dančiasnapiai, o srauniose, jau didesnėse upėse – antys klykuolės. Ši rūšis labai įdomi savo biologija, ne mažiau ypatinga ir jos išvaizda. Tačiau apie viską – iš eilės.

Profesorius Tadas Ivanauskas klykuolę pavadino „viena gražiausių mūsų nardančių ančių“. Su tuo sunku nesutikti, nes į akis iš karto krenta didelė apvalaina galva, lyg užmauta ant plonesnio kaklo, aptakios kūno formos ir ilgoka uodega – ji svarbi ne tik skrendant, bet ir nardant. Klykuolės snapas mažas, trikampis, taigi – nelabai „antiškas“. Akys geltonos, su tašku viduryje – jos matomos iš toli.

Aprašyti klykuolės plunksnų spalvas nėra paprasta. Tik patelės galva durpiškai ruda, pilvas ir kaklas balti ar balkšvi, sparnai ir nugara, pauodegis pilkšvi, o sparnuose yra baltos spalvos veidrodėliai. Kas kita patinėlis (gaigalas) – jis labai puošnus.

Klykuolės gaigalų galva juoda, su ryškiai žaliu žvilgėjimu, kaklas ir kūno apačia bei platus sparno veidrodėlis („veidrodis“) balti. Nugara ir likusi sparno dalis juoda, uodega juosvai pilkšva. Skrendantis paukštis atrodo beveik baltas, o iš toli ypač gerai matomos žemiau snapo pamato galvos šonuose esančios apskritos baltos dėmės. Žiemos gale ir pavasarį gaigalas pradeda asistuoti antelei, tada galima stebėti kaip jis ant nugaros užverčia galvą, kaip garsiai karksi. Patelės purpimas yra daug tylsnis. Be šių garsų, pavasarį klykuolės skridamos sparnais „švilpia“, tokį garsą skleidžia tik ši rūšis.

Tai nėra didelio pulko draugijos ieškantis paukštis – jų sankaupas galima matyti Kuršių mariose ar jūroje, bet ne girios upėse; čia paprastai laikosi poros. Žvelgiant į Lietuvos miškų žemėlapi, kai kur randi „baltas dėmes“ – ten klykuolės nesutinkamos ir neperi. Jų nėra pakankamai didelėje Kazlų Rūdos girioje, Žaliojoje, Biržų girioje. Jos įprastos Dainavos girios upėse ir upelėse ir Rytų Aukštaitijos miškuose: Labanore, Ažvinčių–Minčios. Klykuolės perėjimo metu retai apsistoja prie didelių ežerų – išimtis yra Aukštaitijos ežerai Kretuonas, Baltieji ir Juodieji Lakajai.

Klykuolės čionai neabejotinai traukia inkilai, kuriuos seniau keldavo miškininkai ir medžiotojai. Dabar to beveik niekas nedaro, o natūralių perimviečių vis mažiau dėl brandžių miškų kirtimo.

Būtent pati natūraliausia klykuolės perimvietė – juodosios meletos uokse, esančiame augiame tvirtame medyje, dažniausiai pušyje. Uoksas būna įvairiame aukštyje, kartais net 10–15 metrų nuo žemės ir gana toli nuo vandens. Perėjimas meletos uokse yra saugus, jeigu patelės ir jos dėties nesuranda miškinė kiaunė. Visa kita antys ir išsiritę ančiukai įveikia patys. Įdomiausia dalis, kai iš kiaušinių išsiritę klykuoliukai (jų nugara rusvai juoda su balšvomis dėmėmis, galvos viršus juodas, o skruostai nuo snapo pamato bei

AUTORIAUS nuotrauka

kūno apačia balti) vos apdžiūvę išsoka žemėn ir laimingai motinos vedini keliauja į vandenį.

Klykuolės minta gyvūniniu maistu, kurį renka nuo vandens telkinio dugno. Tiesa, jos nors ir nardančiosios, bet paprastai neria į 3–4 metrų gylį. Matyt dėl šios priežasties ir migracijų metu klykuolės mielai laikosi priekrantėse, bet ne atviroje jūroje.

Klykuolės lizde iš pradžių nebūna jokios medžiagos, vėliau patelė pripeša pūkų sau nuo pilvo ir krūtinės, todėl dėties jais pridedama. Kiaušiniai iš pradžių melsvai žalsvi, po to (perint) jie tampa blyškūs. Patelė peri juos 27–32 dienas, patinėlis būna lizdo apylinkėse. Dviejų mėnesių jaunikliai jau skrenda, tuo metu savo spalvomis jie labiau panašūs į patelę.

Klykuolių populiacija Lietuvoje yra maždaug stabili. Ji galėtų būti gausesnė, jei būtų pasirūpinta drevėtų medžių išsaugojimu ar brandžiais medžiais, kuriuose juodosios meletos galėtų kalti savo uoksus. Tiesa, ne visur klykuolės lieka perėti – daugkartiniai bandymai jas privilioti į Žuvintą nepavyko, nors pavasarį ši rūšis čia laikosi ir kai kada net užtrunka ilgėliau.

Lietuvoje klykuolė įrašyta į medžiojamų rūšių sąrašą – šį sprendimą reikėtų laikyti esmine klaida, nes klykuolė kaip laimikis yra prastos kokybės (mėsa yra nemalonus žuvies kvapo), o kitais tikslais šaudyti paukščius yra paprasčiausiai neetiška.

Dėl šios klaidos visų pirma turi apsispręsti medžiotojų bendruomenė ir inicijuoti neapgalvoto medžiojamųjų paukščių sąrašo pakeitimus.

LIETUVOS MIŠKŲ ŽVĖRYS.

Danielius (*Cervus dama*)

SELEMONAS PALTANAVIČIUS

Šiandien būtų sunku ką nors nustebinti pranešus apie miške aptiktą danielių – ši rūšis tampa mūsų gamtos dalimi. Galėtume sakyti, kad esame naujos žinduolių rūšies kūrimosi ir natūralizavimosi stebėtojai, jei nežinotume detalios Europos danielių populiacijos istorijos. Ji yra ne tik sena, bet detaliai fiksuota bei aprašyta.

Taigi, kas yra tas danielius ir kaip jis ateina į mūsų girias? Danielius – viena iš 55 elninių žvėrių rūšių. Šiuo metu dar rusena likučiai antrosios rūšies – mezopotaminio danieliaus; dalis žvėrių gyvena laisvėje Irane, kiti – voljeruose, iš viso keletas šimtų individų. Europinis danielius – jokia retenybė, tačiau teisybės dėlei reikia paaikškinti, kad visi mūsų žemyne, taip Pietų ir Šiaurės Amerikose, Naujojoje Zelandijoje gyvenantys žvėrys yra ne savo natūraliame areale – jie įkurdinti žmogaus. „Tikrieji“ danieliai savo kilmės vietose išliko tik Turkijoje.

Visa kita danieliaus plitimo istorija siekia Romos imperijos laikus – šie žvėrys būdavo perkelti į naujas teritorijas, taip pasiekę visą Europą, Angliją ir Škotiją. Aptvaruose laikomi žvėrys dažnai pasprukdavo ir taip kūrėsi jų židiniai laisvėje. Manoma, kad Vengrijoje danieliai gyvena jau 1600 metų ir šiandieniniai šios šalies gamtoje randami žvėrys yra būtent romėnų įveistų danielių palikuonys. Panašiu metu jie įvežti į Angliją, daugiau kaip prieš 1000 metų į Škotiją. XI a. iš Britų salų jie pateko į Daniją, iš čia plito po Vokietiją, kitas Europos valstybes.

Lietuvoje į aptvarus dvaruose pirmieji danieliai įvežti XVII a. Kadangi aptvaruose laikyti žvėrys dažnai būdavo dovanojami ir buvo diplomatinė priemonė (dovanojant kitos valstybės pareigūnui, didikui), jų plitimas galėjo būti fiksuotas oficialiuose dokumentuose. Deja, tokios informacijos nėra. Patikimiausi duomenys apie Lietuvoje randamus žvėris laisvėje – tik iš XX a. I-osios pusės. Tada jie fiksuoti Šiaulių krašte (apie Gruzdžius), iš Rytprūsių užklystantys į Sūduvą. Nemažai sumaišties apie danielių stebėjimus (vėliau – ir įkurdintų dėmėtųjų elnių būklę) įnešė neišmanymas – danieliais vadinti taurių elnių jaunikliai. Atidžiai sekusiems kasmetines medžiojamų žvėrių apskaitų suvestines, galėjo užkliūti ir faktas, kad apie 1975 m. staiga „danielių“ medžioklės plotuose nebeliko.

Tačiau jie pasirodė aptvaruose – 1976 m. į Jomantų mišką (Šilutės r.) įvežti pirmieji danieliai iš Rytų Vokietijos (tuometinės VDR), 1977 m. ten pat – iš Čekoslovakijos. Šunskų miške (Marijampolės r.) į voljerus išleisti danieliai, atvežti iš pietinės Ukrainos, Askanija Novos stepių. Aptvarų ėmėsi rasti daugelyje rajonų, žvėrių prieauglis keliavo į juos. 2008 m. aptvaruose laikyta 1330 danielių, po ketverto metų – 3,6 tūkstančio. Gana anksti, apie 1980 metus, pirmi danieliai buvo išleisti arba paspruko į laisvę ir taip pradėjo kurtis laisvoji šių žvėrių populiacija.

Koks žvėris yra danielius? Galima sakyti, kad tai tikrai grakštus, proporcingai sudėtas elninis žvėris, ženkliai stambesnis už stirną, bet perpus mažesnis už taurių elnią. Patinai stambesni už patelas – tą rodo jų svorio skirtumai: patino svorio vidurkis apie 70 kg, patelių – 50–55 kg. Apie danielių kailio spalvas būtina kalbėti išsamiau, nes jų įvairovė didelė. Visų pirma – kuri jų „tikra“? Toks žvėris vasarą žalias (arba ryškiai rudas), su šviesiom ar baltom dėmėm, kurios išsidėsčiusios savotiškomis išilginėmis juostomis. Per visą nugarą iki uodegos galo nutįsusi juoda arba tamsi

juosta, prie kurios (žemiau) yra baltų dėmių juosta. Pasmakrė, pilvas – šviesūs, apie uodegos pamatą – balta dėmė, apsupta juoda (ar tamsia) plaukų juosta. Uodegos viršus juodas. Beje, danieliaus uodega ilga, iki 20 cm, judri ir tai visada krinta į akis. Žieminis kailis tamsiai rudas, pilkšvas, be baltų dėmių. Kai kuriose populiacijose dažni juodi, juosvi, balti individai, taip pat šviesūs „normalios“ spalvos danieliai. Apie žvėrių spalvą ne visada gali spręsti stebėdamas jaunos danielius – ilgainiui, jiems augant ir bręstant, ji gali kisti: pavyzdžiui, labai šviesus dėmėtas rusvu kailiuku danieliukas suaugęs bus baltas. Neįmanoma nuspėti, kokios spalvos jauniklius ves vienos spalvos patelės – žinoma daug atvejų, kai balta danielė gimdė natūralios spalvos vaikus. Svarbus ir patino perduodamų spalvų lemiančių genų rinkinys. Ką sako tokia spalvinė įvairovė? Tai ženklas, kad rūšis nėra „savarankiška“, kad ją formavo žmogus, be to – kad daugelis gyvūnų kilę iš giminytės ryšius ilgai turėjusių ir riboto reproduktorių skaičiaus bandų. Nors danielių suprantame kaip laukinį žvėrį, tačiau tą teigti galime su išlyga: „...tai žmogaus atrankos įtaką patyrusi rūšis“.

Kaip danieliams sekasi mūsų gamtoje? Atrodo, kad mitybinė bazė šiems žvėrims pakankama, vasarą jų racione vyrauja žoliniai augalai, žiemą – šakelinis maistas: žievė, ugliai, šakų galiukai. Žiemą neatsisako šėryklose pateikiamo šieno ir koncentratų.

Danielių ruja antroje rudens pusėje. Prieš ją patinai priauga daug svorio – riebalai bus išnaudoti aktyvioju rujos metu, kuomet žvėrys nuolat judės ir nesimaitins. Kai kada jie gali ženkliai nusilpti ir iki žiemos danieliams svarbu atgauti energiją, svorį. Rujos metu vyraujantys patinai saugo patelių harema, ji nuo varžovų gina ragais. Danieliaus rujos balsas – kimus kriokimas ar kosėjimas.

Jaunikliai, sveriantys apie 4–5 kg, gimsta birželį, vėliau nei stirniukai. Gana greitai jie sustiprėja ir gali sekti motiną ar pasprukti nuo pavojų. Gamtoje danieliai pavojų išvengia savo ypatingo budrumo dėka. Dabar laisvėje gyvena apie 13000 šių žvėrių, bet ir toliau populiacijai vilkų daroma žala yra minimali. Visų pirma, danieliai ypač šoklūs bei greitai, antra – jie, stovėdami ir matydami pavojų (sakykime, vilką) nepuola bėgti, bet leidžia jam praeiti pro šalį.

Danielius jau tapo mūsų faunos dalimi, tačiau nėra tokios galiybės – pamiršti šios rūšies patekimo į Lietuvos miškus, išgyvenimo ir išplitimo istorijos. Ją rašė ne gamta, bet žmonės.

AUTORIAUS nuotrauka

Kelionė į kitą pasaulio pusę. Indonezija. Balio tradicijos.

EGLĖ JANULEVIČIŪTĖ-GUIMERA

(*Tęsinys. Pradžia – nr. 8*)

Apie Balio salą, matyt, galima pasakoti labai ilgai. Čia tiek daug gamtos, tradicijų bei kultūros perlų, kad negalima kažko išbraukti.

Jau minėjau, jo Balis vadinamas pasaulio Dievų altoriumi. Ir tai dar viena, nematoma šios salos pusė. Į ją traukia tiek turistus iš viso pasaulio, tiek dvasinio peno bei nušvitimo ieškotojus. Saloje galima sutikti tikrų gyduolių bei aiškierių, taip pat galima rasti Balyje šaknis suleidusių europiečių, kurie įvairiausiais būdais padeda žmonėms rasti to, ko ieško. Kas meditacijomis, kas magiškais į nematomą pasaulį panardinančiais grybais, kas dvasiniais reitais. Čia esminis klausimas: ko kas ieško. Nes dauguma, iš tiesų, taip ir nežino ko gi jie ieško. Tačiau visi ieškome savo esminio „dramblio, laikancio mano pasaulį“: kas meilės, kas saugumo, kas ryšio su savimi ar su Dievu, kas vidinės laisvės.

Vykdamą į Balį aš dalinai žinojau ko ieškau. Pirmiausiai, tai buvo susitikimas su mano mokytoju, kuris dalinasi sakralinėmis pasaulėžiūros ribas platinančiomis žiniomis ir ta tema vykdė intensyvius praktinius mokymus. Tačiau šalia šio plano buvo didžiulis noras pažinti Balio nuostabios gamtos jėgos vietas bei prisiliesti prie Elizabeth Gilbert, amerikiečių žurnalistės ir rašytojos, sukurtą žmogaus pasaulio. Perskaicius jos parašytą knygą „Valgyk, melskis, mylėk“ bei gan dešimtį kartų peržiūrėjęs šio filmo ekranizaciją tuo pačiu pavadinimu, gėrėjausi pagrindinės veikėjos gebėjimu sekti širdies balsu ir kažkur širdies kamputyje norėjau pamatyti tą nedidelę salą, taip pakėjęs rašytoją. Salą, kažkuo panašią į La Palmą, kuri pakeitė mano likimą. Norėjau rasti ir pažinti vietovę, kurioje vyko šios mo-

Namų šventykla

Ketut'o dvasinių namų kieme yra didelis parkas su paukščiais ir hinduizmo dievybių skulptūromis

ters susitikimas su mokytoju, kur gimė jos nauji suvokimai bei ne- lengvos gyvenimo transformacijos. Aišku, tikra rašytojos istorija ne tokia dramatiška kaip aprašyta knygoje, tačiau juk tame ir slepiasi rašytojo talentas, pritraukiantis milijonus sekėjų.

Mane, kaip ir daugelį savo laiku pakėjęs ši drąsi moters istorija. Moters, kuri sau leido pasitikėti vidiniu balsu ir ieškoti savojo kelio gyvenimo. Net ne kelio, bet prarasto gyvenimo skonio ir prasmės. Tą, deja, mes esame praradę daugelis, nes tarp kasdienių savo bei visiškai svetimų išpareigojimų neturime energijos jo net ieškoti. Laukiame to momento, kad savaime stebuklingu būdu kažkas ateis, pasikeis. Kad kažkas kažkada ims ir nutiks...

Taigi pirmiausia ką padariau prieš vykdama į Balį – dar kartą pasižiūrėjau jau beveik mintinai žinomą filmą. Ir ką jūs manote – radau dar nepastebėtų dalykų. Radau to namo, kur pagrindinė veikėja sutiko mokytoją, pavadinimą.

Beliko rasti tuos namus Balyje ir sužinoti ar priima nakvynei. Tai buvo daugiau nei paprasta. Balyje yra namai, kurie po šios istorijos tapo vidutinio dydžio viešbučiu trejeto žvaigždučių lygio viešbučiu.

Besiruošiant kelionei jau žinojau, kad visą savaitę viešėsime bedancio Ketut'o namuose. Ketut'as – tai tas pats Balio žiniuonis, pas kurį ir ėjo darbuotis bei mokytis išminties, gauti patarimų knygos veikėja Liz. Tiesa, taip pat sužinojau, kad senasis žiniuonis prieš keletą metų paliko šį pasaulį. Tačiau jo istorija dabar išgyvena savo naują pakilimo etapą, o Ketut'o pėdomis seka jo sūnus.

Viešbutis pavadintas senolio vardu Ketut Liyer Spirit House. Dvasiniai Ketut'o namai. Na, po tokio pasaulinio masto populiarumo tai

Palaiminimo ritualas baigiamas apšlakstant šviežio kokoso sultimis

ne nuostabu. Juk knyga ir filmas išpopuliarino Balį tiek, kad net pakeitė pačių salos gyventojų pasaulėžiūrą. Pasaulinė šlovė ir žinomumas atnešė jiems daug turistų pinigų ir visišką neramybę. Kasdienis įprastas gyvenimas prisipildė šurmuliui. Tačiau dėkui gilioms tradicijoms, baliečiai išsaugojo savo šventyklas tik sau. Visose salos šventovėse turistai gali užėti tik į aplink jas esančias erdves. Už vartelių, į altorius primenančias terasas, gali ateiti tik šeimos nariai. Jie čia švenčia šventes, aukoja dievams atnašas, meldžiasi, aprauda išėjusius ir atlieka visus savo tradicinius ritualus. O jų Balio gyvenime apstu.

Per daugiau nei dešimtį metų, nuo 2010-ųjų, kuomet ekranuose pasirodė mano minėtas filmas, Ba-

Šventyklos altorius, šamano darbo vieta

lis kardinaliai pasikeitė. Salos sostinė Ubud'as – saugiausia ir patogiausia turistams vieta susipažinti su šios nuostabios vietovės kultūra. Čia didelė prekių ir paslaugų pasiūla. Iš čia galima pasiekti visus lankytinus objektus, todėl ir turistai jaučiasi komfortiškai. Tačiau salos pakraščiuose, kur turizmo servisas beveik neišvystytas, o pinigų troškimas jau gimęs – kiekvienas turistas yra vaikščiojantis aukso veršis. Iš esmės baliečiai yra geri žmonės, jie neapgaudinėja, galima jais pasitikėti, tačiau visuomet reikia gerokai derėtis.

Grįžkime prie Ketut'o dvasios namų.

Beveik kiekviena baliečių šeima gyvena taip vadinamame šeimos name. Čia gyvena jų seneliai, tėvai. Čia iš kartos į kartą pereina šeimos tradicijos bei relikvijos. Kiekviena karta kažką naują įpina į bendrą gyvenimo giją. Ir tai labai materialūs dalykai: statulos, naujas altorius, šventyklos stogas ar fontanas. Kiekvieni namai yra pastatyti aplink viduje esančią šventyklą. Tikra nedidelė šventykla su tradiciniu altoriumi, kolonomis, raiziniiais, piktas dvasias atbaidančiomis skulptūromis drakonų veidais. Visa apjungia tikėjimas, kad drauge sugyvena namų gyventojai, protėvių dvasios, dievai.

Taip ir salos žyniuonio namai dvelkė ilgamete šeimos istorija. Aukso spalva dažyti stogeliai, spalvotos žmogaus dydžio skulptūros, gražus parkas su fontanais ir visa galybė paukščių narvų, kurie, sukurtoje nelaisvėje, suko savo lizdus ir perėjo vaikus. Čia pat esančiame nedideliame baseinėlyje vartėsi didžiuliai milžiniški aukšiniai karpiai. Balietišką idilę kasdien pripildydavo smilkalų kvapas. Jų kasdien prismaigstoma į dievybėms aukojamus gėlių krepšelius.

Atvykus į viešbutį mus pasitiko personalas. Visiems šeimos nariams užtenka darbo – vieni valo kambarius, kiti ruošia pusryčius, tretai siūlo masažo paslaugas. Terasoje, į kurią pirmiausia papuola visi lankytojai, kabėjo didžiulės filmavimo aikštelės bei aktorių nuotraukos, gulėjo Liz Gilbert knyga. Savęs klausiau: kiek tikra ir kiek komerciška čia gyvenanti dvasia? Na, tam gi čia ir esu, kad pamatytčiau pati.

Jau kitos dienos rytą susipažinau su naujuoju „Ketut'u“. Tai septyniasdešimtmetis senolio sūnus, kuris, paveldėjęs iš tėvo bei protėvių gyduolio talentą, tęsė šeimos misiją. Jis aprodė sodą, kurį pats ir prižiūrėdavo. Keletą kartų retoriškai paklausęs kada ateisiu pas jį „skaityti iš delno“, nukiūtino valgyti žmonos atnešto maisto.

Balyje viskas labai aišku, sąžininga ir paprasta: darbas yra darbas, pinigai yra pinigai. Ateidamas pas žiniuonį jau turi būti sumokėję 300 tūkstančių rupijų (apie 20 eurų), kuriuos perskaičiuoja čia pat sėdinti žmona. Jeigu nori dar ir palaiminimo, teks sumokėti dar kartą tiek.

Žiniuonio žmona ruošia gėlių krepšelius atnašoms Dievams

AUTORES nuotraukos

Tokį kelią atkeliavus savo rankomis paliesti Balio įdomybių tikrai nedvejojau dėl galimai komercializuotų ritualų tikrumo. Norėjosi iš pirmų lūpų sužinoti daugiau apie šiuos namus ir jo gyventojus. Na, tuo pačiu, gauti ir šeimos šamano palaiminimą.

Prieš susitikimą reikėjo pasiruošti. Gyduolio pagalbininkas atnešė balietiškus sarungus ir padėjo į juos įsivynioti. Tuomet per juosmenį perrišo rožinę juostą, prilaikančią ką tik apjuostą sijoną. Liepė atsisėsti ant šventyklos suolo ir laukti kol pakvies.

Stebėjau kaip pagalbininkas tą patį padarė su kitais lankytojais, laukiančiais palaiminimo bei delno prognozės ritualo.

Jokių rezervacijų ar užrašymų čia niekas nevykdo. Visuomet gyva eilė. Žmonės ateina iš visos salos, atvyksta turistai. Gyvenantiems viesbutyje taikoma šiokia tokia pirmenybė. Šiokia tokia tai vakare pasako „gerai, jūs pirma“, o rytoj tai pamiršo ir kažkas atėjo anksčiau. Tačiau čia tvyro ramybė ir dėl vietos eilėje tikrai niekas nesigrumia. Visi atėję kantriai laukia susitikimo laiko ant senovinės šeimos šventyklos pakylos.

Ritualas prasidėjo nuo pokalbio. Vyras kalbėjo angliškai su minkštu, iškraipiančiu žodžius balietišku akcentu. Papasakojo, kad anksčiau sunkiai dirbo, tai yra net keturiuose darbuose reikėjo suktis, kad išmaitintų šeimą. Papasakojo, kad dėkui rašytojai, jis dabar žinomas ir jam nereikia niekur išeiti iš namų, kad uždirbtų pinigų pragyvenimui.

Šalia puikavosi salą išgarsinusi knyga ir žiniuonis kartą nuo karto į ją nukreipdavo šiltą žvilgsnį. Vyriškis paėmė mano dešinę delną ir pažvelgęs į ją kaip vaikas pradėjo juoktis. Sako, pažiūrėk, tavo delno linijos visai kaip mano. Plekšnodamas ranka mano delną pasakojo, kaip aš taip pat galiu būti tokia kaip jis, svarbu klausyti savo širdies.

Tuomet ritualas perėjo į maldą, kurios žodžių aš jau nebesu-pratau. Beliko pasinerti į savo vidų ir ieškoti atsakymo ten. Viduje buvo ramu ir gera. Ant mano galvos kartą nuo karto šliūkstelėdavo gera saują šviežio kokoso sulčių. Po apšlakstymo vėl tęsdavosi malda.

Senolis prilipdė man ant kaktos ties antakiais keletą grūdelių ryžių, keletą ryžių įdėjo į delną ir liepė suvalgyti. Pasitikėjau žiniuoniu ir dariau ką man liepė. Dar keletas saujų kokoso sulčių šluotele šliūkstelėjo ant mano galvos, veido. Atsisėdęs šalia žiniuonis šypsodamasis liepė grįžti po metų, atvežti grupę lankytojų ir tuomet mano palaiminimas nekainuos jokių pinigų. Tuomet aš išsišėpiau vaikiška plačia šypsena ir pažadėjau grįžti.

Nežinau, ar tai knygos bei filmo įtaka, ar tikros šamano galios – bet kažkas viduje tikrai paaugo. Ir tikrai noriu grįžti (ir tam ruošiuosi) su būriu lankytojų atgal. Tačiau ne dėl nemokamo palaiminimo, bet dėl žmogiško tikrumo, atvirumo ir šilumos. Po ritualo gyduolis užrišo man ant riešo Balio vėliavos spalvų trijų siūlų virvelę ir pasakė, kad nešiočiau metus, o po to kai grįšiu, jis užriš naują. Kiekvieną dieną pas gyduolį kieme sėdėdavo eilė žmonių. Pas jį ateidavo jaunos poros, prašančios palaiminimo eiti bendru keliu, ateidavo moterys, kurios kaip ir filmo herojė, norėjo rasti gyvenimo meilę.

Nežinau, kiek tikri šamano palaiminimai, bet aš likau labai patenkinta. Jaučiau, kad Ketut' o namų dvasia gyva ir kiekvienam atėjusiam leidžia pajauti bei išsinešti širdyje tiek, kiek tam esi pasiruošęs.

(Tęsinys – kitame numeryje)

Miškininkų senjorų klubo „Giriūnai“ nariai rugsėjo 20 d. Panemunės kavinėje „Sena skrynja“ (kaip ir tinka senjorams) paminėjo kolegą VYTAUTO RIBIKAUSKO 80-metį.

Visa darbinė Jubilato veikla praėjo Girionių miškininkystės įstaigose. Sukaupta neįkainojama patirtis sėklininkystės, selekcijos, genetikos srityse. O Vytauto aistra medžioklei atspindi nuolatinėse jo publikacijose miškininkų spaudoje.

Pabendravę šventinėje aplinkoje su Jubiliatu, palinkėję sveikatos, nenuilstančios energijos, patarėme pasidalinti spaudoje ir asmeninio gyvenimo, darbo prisiminimais. Jubilatą giriūniečių vardu kalbino ALGIRDAS RUTKAUSKAS.

Gimei vykstant karui, tad vaikystė ir jaunystė tikriausiai buvo nelengva...

Gimiau 1944 m. rugsėjo 20 d. Jurkšų k., esančiame netoli Pilviškių, Vilkaviškio rajone žemaičio iš Ventos Leono Ribikausko ir suvalkietės iš Vilkaviškio r. Eugenijos Janušaitytės šeimoje. Ten mūsų šeima atsidūrė, kai slenkant fronto linijai, buvo išvaryta iš nuolatinės gyvenimo vietos to paties Vilkaviškio r. Giedrių kaimo. Gimiau beveik kaip Kristus vienos ūkininkės daržinėje, tikrai nebuvo pasveikinti atvykusių karalių, nebuvo nei miros, nei smilkalų. Turinti gana erdvią trobą ūkininkė gimdančiai moteriai ir dar su dviem mažamečiais vaikais name vietos nesurado. Naujagimiui užkloti davė tik iš audeklo skiaučių austą kilimėlį...

Grįžusi į tėviškę, šeima rado sugriautus ir sudegintus namus bei ūkinius pastatus. Tėvas iškasė žeminę ir joje glaudėsi 5 asmenų (įskaitant ir mane) šeima ir dar pora giminaičių. Vėliau sunkios būsto statybos iš visokių po ranka pakliuvusių medžiagų, daugiausia iš atitarnavusių smaluotų ir žvyruotų pabėgių, nes su mumis gyvenęs dėdė (mamos brolis) buvo geležinkelietis ir pabėgių gaudavo kaip kuro normą.

Kolūkyje dirbti pradėjau dar prieš mokyklą. Cukrinių runkelių pašėliuose arkliniu agregatu purenant vagų tarpueilius reikėdavo, sėdint ant arklio nugaros, vairuoti gyvulį, kad eitų viduriu tarp pašėlių vagų, nes purentuvą laikantis valstietis nepajėgdavo arklį vairuoti vadžiomis. Gana sudėtinga būdavo neiškrypti iš reikiamo tarpueilio, kai runkeliai būdavo 3 cm aukščio, o tankiai sužėlusios svėrės ir kitos piktžolės siekė pusmetrį. Anksti prikeltas ir įtemptai spoksodamas į žemę aš užsnūdavau. Kai arklys išropodavo į šoną, į kokią trečią tarpueilį, prižadindavo keiksmazodžių seriją. Valstiečio garbei reikia pastebėti, kad keiksmazodžiai būdavo lietuviški... Kad ir užmigęs, nuo arklio nenusiverčiau nė karto.

Auginau daug triušų, tad su dalgiu susidraugavau nuo tada, kai tik įstengiau jį pakelti. Intensyviai mosuoju juo ir dabar. Mokytis paskutinius 2 metus perėjau į vakarinę mokyklą ir kolūkyje dirbau kartu su suaugusiais. Į pradinę mokyklą apie 4 km bėgdavome basi iki gruodo. Šalnota žolė tik suteikdavo pagreitį – norėjosi kuo greičiau pasiekti kelią, kuris nebūdavo taip labai atvėsęs, kad geltų padus. Per upę brisdavome iki jai užšalant, žiemą pereidavom ledu, pavasarį kartais persiirdavome sustoję ant ledo lyties, o per didžiuosius potvynius tekdamo eiti geležinkeliu per tiltą. Lankydamas vidurinę mokyklą gyvenau internate. Mokantis pradinėje mokykloje, žiemą vakarais ruošiant pamokas, šviesos šaltinis buvo „didžioji lempa“ – iš stambaus kalibro šovinio tūtos, suplojus jos viršų ir pranėrus knatą, pagamintas šviestuvas. Elektra mūsų namus pasiekė tik 1966 m.

Kaip didžiausią skanėstą iš vaikystės laikų prisimenu mamos Kalėdoms iškeptą baltutį papurusį su ruda pluta pyragą. Pirmiausia, mes vaikai kolūkio kviečių ražienose pririnkdavome varpų. Tėtis varpas supildavo į maišus ir

Trigubam profesionalui *Vytautui Ribikauskui - 80 metų*

grūdus iškuldavo spragilu, po to juos sumaldavo miesto malūne.

Dabartiniai vaikai tokį gyvenimą pavadinę katorga, o mes gyvenome. Mums atrodė, kad gyvenimas ir yra toks. Vaikystėje valandai, kitai ar visam pusdieniui atitrūkę nuo darbų kolūkio laukuose ir namuose nubėgdavome į Šeimeną rankomis pasigauti žuvų. Padorių meškerių neturėjome, o kai meškerykotis – karklo stiebas, valas supintas iš šyvo arklio uodegos plaukų, o kabliukas pačių pasigamintas iš žiogelio, suviloti gali nebent žioplą gružlį.

Aš laisvo laiko sugraibęs maudavau į šalia sodybos plytintį Simanėliškių durpyną stebėti paukščių. Ir kai jau kiek užtelėjęs bibliotekoje aptikau profesoriaus Tado Ivanausko Lietuvos paukščių tritomį, didžiausias džiaugsmas buvo patirti, kad mūsų durpyne yra tokių retų sparnuočių, kokių dar neaptikta netgi Žuvinte.

Kiek persiritus per 16, baigiant mokslus 10 klasėje, tapau medžiotoju ir tai gerokai pakeitė mano gyvenimo būdą ir statusą aplinkinių akyse.

Baigėi Vilkaviškio vidurinę mokyklą. Kas paskatino jaunuolį iš Suvalkijos lygumų pasirinkti miškininko kelią?

Vilkaviškio Salomėjos Neries vardo mokykloje mokiausi 5-9 klasėse, o Vilkaviškio darbo jaunimo vid. mokykloje ėjau į

10 ir 11 klasę. Baigęs vidurinius mokslus 1962 m. įstojau į LŽŪ akademijos Miškų fakultetą. Iš pradžių maniau stoti į VU studijuoti biologiją, nes patiko tyrinėti laukinių gyvūnų gyvenimą. Nuo 1961 m. pavasario buvau tapęs medžiotoju, tad su fauna galėjau susipažinti iš arčiau. Be to biologiją studijavo du kiek vyresni draugai, iš kurių vienas į medžiotojų draugiją buvo įstojęs taip pat anksti kaip ir aš. Bet sužinojęs, kad po studijų universitete, dažniausiai tenka dirbti mokytoju, tos idėjos atsisakiau.

Bemiškė, bet derlinga Suvalkijos žemė, pasirodo, gali išauginti ir netgi garsius miškininkus. Žinomas tarpukario miškininkas bei etnologas ir visuomenės veikėjas Vincas Žemaitis gyveno tik pora kilometrų nuo mūsų namų.

Studijuojant buvai ištremtas į tarybinę armiją. Kokią įtaką tai turėjo pratęsiant mokslus?

Pradėjus mokytis antrame kurse, 1963 m. rudenį teko eiti tarnauti į sovietinę armiją. Metus mokiausi pamaskvėje Elektrostalio seržantų mokykloje ir tapau radistu jaunesniu ju seržantu. Toliau tarnybą tęsiau Oriole taip vadinamame Maskvos oro gynybos

žiede. Buvau būrio vado padėjėjas, radistų pamainos viršininkas. Prisiminus, kokia buvo betvarkė mūsų batalione, iš viso nesu-prantu, kaip rusai dar gali kariauti. Su tiesioginiais vadais nesutariau – vis bandžiau įrodyti savo tiesą. Vykti į jaunesniųjų karininkų kursus atsisakiau. Ten buvo siunčiami kareiviai pašaukti iš aukštųjų mokyklų. Prieš tiesioginių vadų valią, kad nenutrūktų medžiotojo stažas, pasiekiau, kad priimtų į kariškių medžiotojų draugiją. Draugas iš Vilkaviškio paštu atsiuntė šautuvą, šovinių, šratų, parako ir prietaisus, reikalingus šoviniams užtaisyti.

Tačiau medžioti teko mažai, nes, leidimą medžioti vis tik išduodavo tiesioginiai vadai. Laisvalaikiui išleistas į miestą slapta išsinešdavau šautuvą ir Oriolo apylinkėse medžiojau naminius karvelius, kurių rudenį į ražienas suskrisdavo debesys.

Visus iš aukštųjų mokyklų paimtus kareivius trečiaisiais tarnybos metais namo išleisdavo rugsėjo pirmą dieną, kad galėtų tęsti mokslus.

Kadangi nedraugavau su vadais, mane išlaikė iki gruodžio. Tuščiai, beprasmiskai prarasti 3 jaunystės metai be jokios naudos nei valstybei, nei piliečiui...

Kaip tyčia, tais metais keitėsi studijų programos fakultete – sutrumpinta mokymosi trukmė, o grįžus prieš pat Naujuosius metus buvo jau pasibaigęs ir antro kurso pirmas semestras. Taip man susidarė net 12 skolų: egzaminai, įskaitos, projektai... Nuo visų įtampų, streso, gyvenimo aplinkybių pasikeitimo susirgau. Tačiau užsispyrimo ir darbštumo, atkaklumo man netrūko niekada (gal žemiaičio ir suvalkietės genų kombinacijos įtaka), tad likvidavau visas skolas ir mokslus baigiau įgydamas diplomą su pagyrimu (raudoną). Be to stengtis vertė noras įrodyti rusiškai karinei valdžiai, kad sužlugdyti rekrūtą iš Lietuvos užduotis neįmanoma. Mano kariniai vadai net neslėpė, kad mane užlaiko iki metų pabaigos specialiai, keršydami už nepaklusnumą.

Kokią temą gvildenai diplominiame darbe?

Nuo vaikystės stebėjau paukščius, dienoraščio ir visokių užrašų pavidale buvau sukaukęs daug medžiagos, todėl pasirinkau temą apie Simanėliškių durpyno paukščius. Apie 100 ha durpynas pasižymėjo biotopų įvairove: dar nuo carizmo laikais kastų durpių telkšojo maži atviro vandens plotai, pakraščiais apaugę tankiais vešliais nendrynais, švendrynais, karklų krūmais; sausesnėje pelkės dalyje augo jauni juodalksniai, beržai, drebulės, įvairių rūšių karklai, putiniai, ievos, šaltekniai, vešliai želė dilgėlės ir avietės, perpintos lipikais; durpyno pakraščiuose driekėsi šlapios pievos. Iki melioracijos mažos pelkutės plytėjo ir prie mūsų namų. Tad gyvenau tikroje paukščių karalijoje. Vienas iš pirmųjų Lietuvoje aptikau ir aprašiau remezas, durpynė perėjo ir mėlyngurklės, kiti reti paukščiai. Ruošiant diplominį darbą, man beliko apibendrinti nuo vaikystės sukauptus stebėjimų duomenis. Dar mokslų nebaigus, 1969 m. rudenį, studentus skirstant į darbovietes, mane „nupirko“ Dubravos tyrimo stoties direktorius Albertas Vasiliauskas. Iš karto ir pradėjau dirbti, o diplominį darbą ruošiau vakarais ir poilsio dienomis.

Darbinė veikla buvo įvairiapusiška – sėklininkystė, selekcija, genetika, sėklinių plantacijų veisimas, genofondo tvarkymas... Ar nekilo noras patirtį genetikos-selekcijos srityje apibendrinti moksliniu darbu?

Nuo 1969 iki 1992 m. dirbau Dubravos MTS Miško selekcijos ir sėklininkystės centre inžinieriaus pareigose. Nuo 1992 perėjau dirbti į pavadinimą pakeitusią Dubravos eksperimentinę mokomąją miškų urėdiją miško želdinimo inžinieriumi. Darbas miško selekcijos–sėklininkystės srityje buvo įdomus. Vertinant miškų ūkiuose turimus miško selekcijos (daugiausia rinkinius medžius, tada vadintus plusiniais) objektus bei ieškant naujų (plusinių medžių bei selekcinio požiūriu vertingų medynų, kad steigti juose sėklinius draustinius), teko išnaršyti visos Lietuvos miškus.

Susidarė įspūdis, kad Lietuvos miškų valdžiai miško selekcijos–sėklininkystės objektų tvarkymas nerūpėjo. Matavimus vykdėme iš visų pakampių susiskolintais prietaisais, į ekspedicijas važiuovome tam nepritaikytu transportu. Apgailėtinos buvo ir gyvenimo sąlygos, įsikuriant daugiausia girininkijų raštinėse. Į plusinius medžius laipiojome labai primityviais įrenginiais, neatitinkančiais jokių saugos reikalavimų ir už menką atlygį.

Todėl norinčių dirbti tokį pavojingą darbą buvo labai mažai. Kad nestrigtų skiepytų sodinukų miško medžių sėklinių plantacijų įveisimui išauginimo planai, įskiepių paėmimui į medžius laipiojau ir aš pats, daugiausia be papildomo atlygio.

DMTS vadovų buvo tokia nuostata, kad Ribikauskas neturi pralobti iš laipiojimo į medžius...

Dirbant miško želdymo inžinieriumi, pridėta miško sanitarinė apsauga, medžioklė, urėdijos miško selekcijos–sėklininkystės objektų tvarkymas, medelyno darbų kontrolė, jaunųjų miško bičiulių būrelių kuravimas, ryšiai su visuomene, tad ir čia netrūko nei darbo, nei įspūdžių.

Prof. Albertas Vasiliauskas kvietė padėti jam dorotis su šaknine pintimi. Paklausius, kiek jis gali padidinti atlyginimą, kad pilnai galėčiau atsiduoti moksliniams tyrimams, gavau atsakymą, kad turi užtekti tų pačių 100 rublių. Tad tuo kalba ir baigėsi. Man reikėjo minimaliai įsirengti visiškai tuščią butą, nes jau buvau vedęs, greitai gimė sūnus.

Taigi daugiau pas vadovą neėjau. Ėmiausi pašalinių darbų poilsio dienomis,

per atostogas ar darbo dienomis, dar papildomą pamainą ar dvi prisidėdamas po tiesioginio darbo.

Vis tik potraukis tyrinėjimams nedingo. Daug metų profesionaliai spąstais medžiodamas bebrus Lietuvos teritorijoje, klampodamas pelkėse ar braidžiodamas upeliais visada su savimi turėjau pieštuką bei užrašų knygelę ir fiksavau įvairias bebrų medžioklės subtilybes. O prieš išeinant į pensiją, sugalvojau apibendrinti visus tuos sukauptus duomenis ir „Miškininkystės“ žurnale paskelbdamas 4 recenzuojamus straipsnius bei daug populiarių straipsnių žurnaluose „Medžiotojas ir medžioklė“, „Mūsų girios“, „Miškai“.

Prof. Vytautas Padaiga ragino temą išvystyti iki daktarinės disertacijos, bet kam pensininkui tas daktaro laipsnis?..

Buvai ilgametis „Girionių“ medžioklės klubo prezidentas (dabar Garbės prezidentas). Medžioklė lyg ir antra profesija. Tavo straipsniai miškininkų spaudoje apie medžiokles, įspūdius ir įvykius, įžvalgūs, nuotaikingi, mėgstami skaitytojų. Nevengi ir kritinių pastabų pareigūnams dėl medžioklės taisyklių, medžioklės būdų, terminų, limitų...

Man atrodo, kad medžioklė išsigimsta, ypač kai medžiojama žvėrių tykant jaukinimo vietose. Medžiotojai iširuosia patogius uždarus bokštelius su minkštais baldais ir šaudymo angomis. Prie bokštelių pastoviai beria pašarus, netgi pakabina vaizdo kameras, kurios filmuotą medžiagą siunčia į medžiotojo mobilųjį telefoną.

Taigi, kad žinoti kokie žvėrys kuriuo laiku ateina maitintis į tykavimo vietą, medžiotojui netgi nereikia tūnoti pasaloje. Aš ne prieš modernią įrangą, skirtą tam, kad žvėrį nukautum vietoje taiklia šūviu netgi tamsiuoju paros metu, tačiau medžioti taip, kad nereikėtų nei žinoti žvėrių elgsenos, nei maitinimosi įpročių, kai nereikia jokių stebėjimų, pėdsakų sekimo, neįdomu.

Apie medžioklę ir miškus, kas tarpusavyje glaudžiai susiję, rašiau tikrai daug. Gana daug mano pateiktų siūlymų po kurio laiko (kartais labai ilgo) buvo priimama, kai tai „atrasdavo“ įtakingesnės žmonės, o ar mano straipsniai padėdavo jiems praręgti, sunku pasakyti. Dėl kritinių pastabų ne kartą bandyta mane išguiti iš darbo. Tai darė netgi aplinkos ministras bei žemesni pareigūnai. Tačiau garbė miškų urėdai Kęstučiui Šakūniui, kuris suprato, kas šioje situacijoje yra teisingas, ir viršininkų nurodymų nevykdė.

O medžioklė tikrai buvo mano antra profesija, ypač sovietmečiu, kai šiai profesijai skyrėsi daug mažiau laiko sąnaudų, bet gavau daugiau pajamų.

Galima sakyti, kad turiu ir trečią profesiją – neetatinių korespondentų. Kartu su įvairiais portalais straipsnius publikavau gal apie 30 pavadinimų žiniasklaidos priemonėse, o jų skaičius, manau, jau artėja prie 2 tūkstančių.

Ilgus metus buvau Girionių medžiotojų būrelio valdybos narys, vėliau Girionių medžiotojų klubo prezidentas bei garbės prezidentas. Daug metų teko būti Kauno medžiotojų sąjungos valdybos, Kauno teisės medžioti suteikimo ir panaikinimo komisijos, Kauno medžiojamųjų gyvūnų sumedžiojimo limitų nustatymo bei Medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo ir pakeitimo komisijų nariu. Su pertraukomis buvau Lietuvos miškininkų sąjungos narys, o dabar esu Miškų senjorų klubo „Giriūnai“ narys.

Mėgstu grybauti. Auginu dekoratyvinius medžius ir krūmus, dauginu juos daugiausia skiepijimo būdu. Užsiimu daržininkyste. Dabar, kai stuktelėjo 3 nulių (80) jubiliejus, laisvalaikis – visas gyvenimas. Tik kažkodėl to laiko vis pritrūksta...

Po visų miškų valdymo pertvarkų, miškininkystė lieka lyg ir be miškininkų. Ar nenueis niekais ilgametis miškininkų triūsas puoselėjant našius, tvarius miškus?

Dauguma mano kartos miškininkų nepritaria dabar vykdomoms miškų valdymo reformoms. Sauliaus Skvernelio vyriausybėje jos pradėtos mainais, buldozerio principu traiskant apšmeižtus miškų urėdus su visom miškų urėdijom ir daugeliu girininkijų. Be miškininkų lieka ne tik miškų ūkio valdymas, bet ir patys miškai. Anksčiau miškų urėdijose buvo ne tik geriau prižiūrimi miškai, bet vyko kultūrinis gyvenimas, senų tradicijų puoselėjimas. Apie savo prasmingą veiklą miškų urėdijos rašė knygas, šventė jubiliejus, žiniasklaidoje tiesiogiai bendravo su vietos bendruomenėmis. Miškininkai visais laikais buvo šviesuliai kaimo vietovėse. Atsirado mokslininkų, kurie kaip didžiausią gėrybę miškams laiko kinivarpas, kad Punios šile aptiktos net 28 naujos Lietuvoje vabalų rūšys. Daugiau išiklausoma į įvairių pakraipų taip vadinamų žaliųjų bei gyvūnų globėjų organizacijų šūkavimą, ignoruojant miškininkų mokslininkų bei didelę patirtį turinčių praktikų nuomonę.

O sengirės gražios bus tik iki tol, kol išdžius ir išsivartys praeityje miškininkų triūsu suformuoti gražūs medynai. Kai perbrendę spygliuočių medynai taps medžių kapinynais, niekas nenorės žargstyti per išvartų sangrūdas, kad galėtų apsikabinti sklypo viduryje dar išlikusį gyvą ąžuolą. Tada medituoti, prisiglaudus prie medžio, žmonėms vis tiek teks eiti ne į degradavusias sengires, o į miškininkų prižiūrimus ūkinius miškus. Žinoma, jei Valstybei dar iš viso bus reikalingi miškininkai...

Savarankiška beliko tik Lietuvos miškininkų sąjunga ir jos leidinys „Mūsų girios“, nors ir sunkiai verčiasi. Ką patartumei?

Sunku ką nors patarti. Dėl leidinio nelengvo egzistavimo viena iš priežasčių ta, kad žmonės atrato skaityti popieriuje spausdintą žodį. Tokia „Mūsų girių“ padėtis susidarė po miškų valdymo reformos. Tuometinės miškų urėdijos buvo daug savarankiškesnės ir galėjo užsiprenumeruoti žurnalą visoms girininkijoms, netgi pensininkams bei mokykloms, jaunųjų miško bičiulių būreliams. Į žurnalą galėjo rašyti ne tik miškų urėdijų atstovai ryšiams su visuomene, bet ir specialistai, girininkai. Gaila, kad vietoj miškų urėdijų atsiradę padaliniai savarankiškai negali užsiprenumeruoti spaudos leidinių. Publikuoti straipsnius galima tik suderinus.

Deja, LMS taip pat susitraukė iki mažučio kumščio, nes padalinių darbuotojai nelabai gali joje reikštis – beliko tik pensininkai...

Esant tokiam Tavo užimtumui, kaip susiklostė asmeninis gyvenimas?

Sakčiau, kad normaliai, nors žmona mano kitaip... Nepadėjau auginti ir auklėti vaikų. Nebuvo normalių atostogų. Nenuvažiavome į Paryžių. Ką ten Paryžių – nenuvežiau netgi į Palangą, nors Šventojoje buvome. Beveik nesilankėme teatruose, koncertuose, o jeigu apsilankydavome, tai aš užmigdavau.

Nuo dekoratyvinių medžių ir krūmų auginimo džiunglėmis virto sodybos sklypas. O dar visokie daržai, šienai, mėšlai ir t. t. Tačiau iš tos visos veiklos ne darbo metu bute pradžioje atsirado šiek tiek baldų, nereikėjo labai skaičiuoti centų parduotuvėse. Vėliau atsirado vienas, kitas, trečias, nors ir prasti automobiliai, išdygo namas ir galėjome išsikelti iš daugiabučio narvelio Girionyse. Tas viskas gerai ir žmonai, tačiau vis vien negerai... Ką gi, matyt, absoliutaus gėrio ir nebūna.

Kai valtis sukežus, o batai nauji...

VYTAUTAS RIBIKAUSKAS

Medžioklės taisyklių vis tik reikia laikytis

Guminė valdiška valtis buvo jau nurašyta, tad lopyta ir perlopyta, klijuojant lopą ant lopo. Dėl prakiurusių pertvarų neveikė jos padalinimo į dvi dalis mechanizmas, todėl, bet kuriame gale valčiai praplyšus, oras išeidavo iš visos valtios. Nebuvo valtyje ir gelbėjimosi priemonių. Su tokia plaukimo priemone, žinoma, irtis ežeran, nepažeidžiant medžioklės taisyklių, nebuvu galima, bet Dobilijos ežerėlyje tada dar vešliai žėlė iš prof. Tado Ivanausko parūpintų sėklų įveistos zizanijos. Rudenį tų zizanijų sėklų palesti į ežerėlį susirinkdavo šimtai ančių. Tad kaip nesurizikuoti...

Ančių medžioklė buvo populiari

Ančių medžioklė tada Girionių medžiotojų būrelyje buvo labai populiari. Vakaraš mažą vandens telkinį šauliai apstodavo aplinkui. Beveik kiekvienas medžiotojas turėjo užsiėmęs personalinę vietą. Laisvi likdavo tik ežero viduryje esantys zizanijų sąžalynai, tačiau į juos įplaukti galėjai tik su valtimi. Aš būrelyje buvau naujokas, tad

nori nenori teko kažkaip sau vietą susirasti ežeritūkščio viduryje.

Nors sėkmingiausia medžioklė vykdavo vakaro prietemoje, negausiai antys į zizanijų sąžalynus atskrisdavo ir dieną arba pasilikdavo dienoti po naktinio maitinimosi vandeninių avių grūdais. Tada sėkmingiausiai medžioti galėjai iriantis per žolių sąžalynus ir pakeliant juose susisėpusius paukščius.

Vieną apniukusią lapkričio dieną su draugu medžioti ančių į Dobilijos ežerėlį nubirzgėm draugo motociklu. Prisipūtęs savo puveną, įsiyriau į zizanijų plotus. Tankiame vandens žolių sąžalyne irklai negelbėjo, todėl ant jų, sukryžiuotų valtios priekyje, paguldžiau šautuvą, o valtį stūmiau pirmyn klūpodamas jos gale ir rankomis traukdamas už zizanijų stiebų. Plaukimas buvo vargas. Žolėse judėjau pirmyn labai lėtai. Visiškai išsišėrę, vestuviniai rūbais pasipuošę gražuoliai gaigalai kilo iš po pat valtios, tad suspėdavau pasigriebti šautuvą ir sėkmingai iššauti. Tuoj pat turėjau tris gerai įmitusius didžiųjų ančių gaigalus, o kas pasprukdavo nuo manęs – pyškino ant kranto

vaikštinėjantis draugas. Jis buvo labai geras šaulys ir šūvio atstume antis pro jį niekaip nepraskrisdavo, tad trejetą ančių turėjo nupyskinęs ir draugas.

Sukiužusi guminė valtis neatlaikė, o batai buvo nauji...

Metas buvo „čiuožti“ krantan išgerti karštos arbatos iš termosos. Bet tada išgirdau taip gerai pažįstamą šnypštimą, nes tą valtį tampydavomės ir ekspedicijose po miškus, retkarčiais galėdami išsprukti pameškerioti ežeruose. Ir ne kartą jau buvo tekę, iš prakiurusios valtios šnypščiant orui, iš paskutiniųjų irtis į krantą, kol valtis dar visai nesublūško.

Padėjęs į valtios priekį šautuvą, rankos delnu bandžiau užspausti valtios šone atsiradusią didoką skylę, tačiau valtios guma buvo ganėtinai sudulėjusi ir nuo mano pastangų ją užspausti skylė tik dar padidėjo, tapo tokia didelė, kad į ją galėjai sukšti, kad ir abu kumščius. Pradėjau grimzti. Vanduo jau liejosi per valtios kraštą. Tik valtios priekyje dar kažkaip buvo užsilikęs truputis oro. Greitai nusisegiau šovinių diržą ir padėjau šalia šautuvo valtios priekyje. Ten permečiau

ir tris nušautus gaigalus. Tapo aišku, kad, nenorint į dugną nugramzdinti viso savo turto, pats metas šokti iš valtios į šaltą ežero vandenį. Liūdnu žvilgsniu nužvelgiau savo ilgaaulius guminius žvejo batus, kuriais buvau apsiavęs. Batus, nupirktus tik medžioklės išvakarėse, buvau apsimovęs pirmą kartą. Jie virvelėmis, pernertomis per kilpas auluose, buvo pririšti prie kelnių diržo. Sveikas protas patarė atrišti virvelės, kol dar tam buvo likę truputis laiko, ir nusimauti batus. Tačiau priimti protingam sprendimui laiko neužteko...

Valties galas, kuriame stovėjau, jau grimzdė po vandeniu. Nugalėjo suvalkietiška prigimtis – tie batai buvo visiškai nauji, o miškų inžinieriaus atlyginimas – tik 100 rublių popieriuose... Plaukti mokėjau, taip pat turėjau nemenką patirtį kepurnėtis pelkėse, nes prie pelkės buvau užaugęs, todėl labai neišsigandau. Maniau sau – minutė kita ir nuplauksiu apie 200 m, kai jau kojomis galėsiu pasiekti ežero dugną.

Vandens tik pusmetris, o dugno nėra

Gana optimistiškai nusiteikęs strykteleėjau į atviro nuo žolių vandens plotelį ir iki pat kaklo panirau į ledinį lapkričio vandenį. Gerai būtų buvę, jeigu vanduo būtų buvęs švarus. Tačiau vandens tebuvo gal pusmetris ar kiek daugiau, o giliau slūgsojo tirstos grietinės konsistencijos durpių tyrė – ir jokio dugno...

Nuo kranto sunerimęs pradėjo šaukti draugas. Kol buvau valtyje, jis visą laiką matė mano galvą, kyšančią virš zizanijų, ir sunerimo, mano galvai pradingus. Nors draugas prašė atsiliepti, tylėjau, nes žinojau, kad jis man vis tiek nieko padėti negalės. Kepurnėtis į krantą teks savo jėgomis – man tai buvo labai aišku, kaip ir tai, jog batus vis tiek teks nusimauti, nes jie iš karto prisisėmė dumblo ir tempė mane gilyn. Ikišęs ranką po vandeniu, pabandžiau sugrabalioti virvelės, bet atrišti jų nepavyko, nes viena ranka buvo sunku išilaikyti vandens paviršiuje, kaip ir atnarpinti virvelių mazgus.

Apsiraminęs ir apsipratęs šaltame vandenyje pradėjau pamažu irtis iš atviro vandens plotelio link zizanijų sąžalyno, iki kurio tebuvo gal 20–30 metrų. Plaukti lyg ir pavyksta. O jeigu taip, tai reikia nepalikti ir valtios, nes joje šautuvas (nelemtas sutapimas – vienas mano šautuvas buvo ankščiau pavogtas iš draugo automobilio kaip tik prie šio ežeriūkščio – negi reikės prarasti ir antrą), šovinių diržas ir gražuoliai gaigalai.

Ilgas plaukimas į krantą

Valties priekyje užsilikęs oras kol kas dar išlaikė visą mano turta. Nutvėriau viena ranka valtios pririšimui skirtą virvelę ir paplaukęs keletą metrų, kiek leido virvelės ilgis, pabandžiau valtį prisitraukti prie savęs. Subliuškusi valtis judėjo labai jau nenoriai – tik pusę mano nuplaukto kelio tepasislinko, o kitą pusę mane grąžino atgal. Taip ir tąsiausi, kol vargais negalais pasiekiau zizanijas. Atskrido ir į atvirą vandenį prie pat manęs čiuztelėjo trejetas ančių, tačiau mane pamačiusios garsiai krykšdamos vėl šovė į orą. Sunerimęs į jas nešovė ir krante vis mane kalbinantis draugas. O tas plūduriuojantis zizanijų kilimas buvo menka paguoda. Šis augalas auga vandenyje nepasiekdamas savo šaknimis kieto grunto, o plaukia sudarydamas netvirtą šaknimis susikibusių žolių kilimą, kuriame platokus takus buvo išsigrauzusios ežeriūkštyje gausiai gyvenusios ondatros. Ondatros zizanijų kilimą buvo „sukarpiusios“ gabalais. Viena ranka laikydamas valtios virvę, kita pabandžiau po savimi brukti zizanijų stiebus. Paviršiuje laikytis tapo lyg ir lengviau, bet judėjimo pirmyn greitis ženkliai sumažėjo.

Zizanijų sąžalyne beveik visiškai nebuvo „skysto“ vandens, o tirstoje durpių tyrėje plaukti buvo sunku. Kai sugriebi kuo didesnę žolių stiebų kuokštą ir pabandai prie jų prisitraukti, pusę kelio nuslenki link augalų, o kitą pusę prisitrauki prie savęs plaukiančius augalus. Valtį stengiausi plukdyti žolių kilime ondatrų pragrauztais kanalais. Tačiau, kol trauki prie savęs valtį, laimėtą atstumą kranto link vėl per pusę tenka dalintis su valtimi.

Bet paskėti pavojaus jau nebuvo. Tik vanduo buvo labai šaltas ir bijojau, ar ilgesnį laiką išversiu jame besimurkdydamas. Pagaliau po kokio pusvalandžio (ko gero, greičiau, nes šaltam vandeniui stingdant kūną laikas atrodė slinko labai lėtai) maudynių purvo vonioje kojomis pradėjau siekti kažkokius kelmus. Kai gavau nors šiek tiek kojomis atsiremti į dugną, krantas artėjo sparčiau. Kai iššliaužiau į seklumą visas aptekęs dumblais ir maurais, kaip koks pelkių kipšas, pabandžiau atsistoti. Tačiau to padaryti nepavyko – pilni dumblo keturiasdešimt šešto numerio ilgaauliai batai svėrė, atrodė, ne mažiau kaip po centnerį kiekvienas. Į krantą teko išropoti keturiomis, padedant pribėgusiam pagelbėti draugui.

Apsidžiaugiau išsigelbėjęs pats ir, dar daugiau, nepraradau nei šautuvo, šovinių diržo, nei naujų batų. Išsitempia netgi beviltiškai suplyšusių guminių valtį su visais gaigalais. Nugraibius dumblą nuo rūbų, išpylus iš batų durpių tyrę, penktą kilometrų iki draugo namų visiškai šlapiam teko važiuoti motociklu, tačiau važiuodamas šalčio jau nebejaučiau...

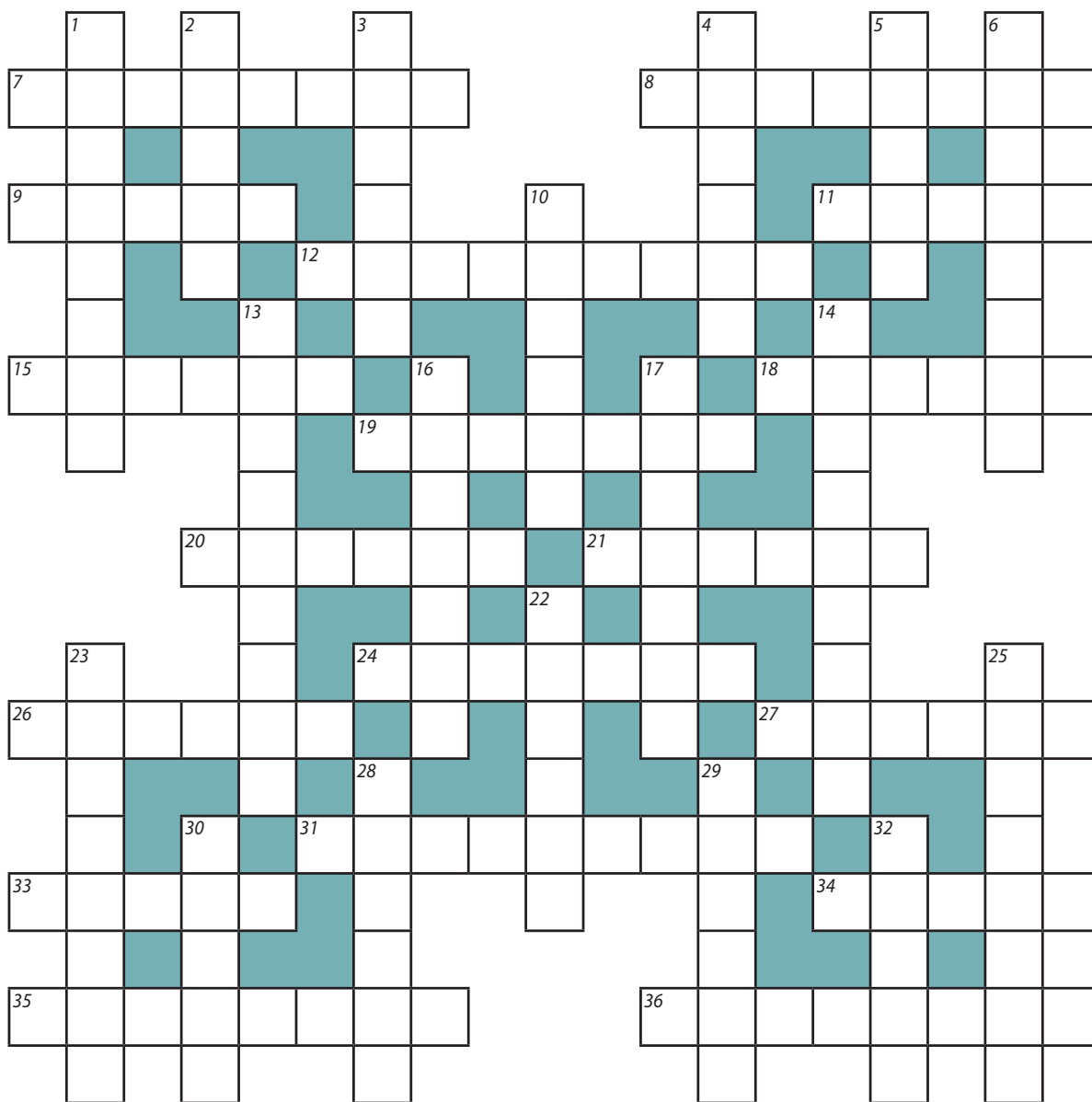
Ir kaip keista bebūtų, net nesuirsigau. Padėjo, matyt, draugo per prievartą (alkoholio dar nebuvo pradėjęs vartoti) sugirdyta stiklinė naminukės... Sutrūnijusiai valčiai tai buvo paskutinis išplaukimas. Tačiau greitai įsigijau siaurutę, lengvą, pagamintą iš plonų lentų, medinę valtį ir sėkmingai pratęsiau ančių medžioklę zizanijų sąžalynuose.

Deja, po metų ir ją sudaužė kažkokie neklaūžados, o dar po keleto metų ežere išnyko zizanijos. Garsiosios ančių medžioklės Dobilijos ežere baigėsi...

ALGIRDO JASILIONIO piešinys

Apie šį bei tą...

Sudarė Ona GYLIENĖ

Vertikaliai: 1. Navigacinis prietaisas orientuotis pasaulio šalių atžvilgiu. 2. Krūmiškoji kerpė, turinti žiauberišką arba žvynišką gniužulą. 3. Maisto produktas iš kurio pupelių gaminamas aliejus, o iš išspaudų milteliai, kurie sudaro šokolado pagrindinę sudedamąją dalį, ir gerimas, tonizuojantis organizmą bei skatinantis skrandžio sulčių išsiskyrimą. 4. Apsišvarinimo vieta ir procedūra, skirta kaitintis, pertis ir praustis. 5. Turistų, keliautojų vadovas. 6. Asmuo ar institucija, globojanti ką nors, proteguojanti ką nors, gynėjas, globėjas. 10. Žinomiausias prancūzų kompozitoriaus, realistinės muzikos dramos kūrėjo ir pianisto Žoržo Bizė kūrinys. 13. Svarbiausias koridos dalyvis, smogiantis buliui mirtiną dūrį. 14. Retas, neįprastas, išskirtinis reiškinys ar žmogus. 16. Vaismedis, vedantis kūgiškus vaisius. 17. Į kregždę panašus paukštis, turintis šaižų, tęsiamą balsą. 22. Lūpažiedžių šeimos kvapus, medingas, vaisininis prieskoninis augalas. 23. Dekoratyvus medis gražiais šluoteliniais žiedais, dygliuotais vaisiais. 25. Pramoginis įrenginys su sėdynėmis, skirtas poilsiui. 28. Tikslinga žmogaus veikla, dirbimas, paprastai duodantis tam tikrus rezultatus. 29. Tradicinio lietuvių gyvenamojo namo arba svirno patalpa, skirta laikyti maisto atsargoms, namų apyvokos daiktams, girnoms. 30. Varžybų dalyvių grupė, viena kovos šalių. 32. Viso veido ar tik viršutinės jo dalies uždanga su skylėmis akims.

Horizontaliai: 7. Pietų kraštų ir Lietuvoje auginamas daržo augalas, vedantis didžiulius mėsingus oranžinius vaisius. 8. Gyvūnas ar augalas, gautas sukryžminus nevienodo paveldimumo organizmus, kitaip mišrūnas. 9. Muzikos žanras, sceninis muzikinis veikalas, derinantis vokalinę ir instrumentinę muziką, dramą, vaizduojamąjį meną ir šokį. 11. Kartelė su vėliavėle, kaštis, smaigas, kartelė. 12. Erškėtinų šeimos dekoratyvinis ir vaisinis augalas, lietuviška citrina. 15. Patalpa, pagaminta iš vielos, virbų ar tinklo, skirta ko nors laikymui ir dažniausiai apsaugai arba nuo pabėgimo, arba nuo patekimo iš išorės. 18. Iš veiklos gaunama nauda, išreikšta piniginiiais vienetais. 19. Stambiausias elninių šeimos mūsų miškų žinduolis. 20. Pirmojo biblijinio žmogaus vardas. 21. Audinių arba organų sužalojimas, sukeltas išorinio faktoriaus. 24. Kirvio, peilio, grąžto ir kito įrankio aštruma. 26. Lietuvių mitologijoje – mitinė būtybė, laikomas vaisingumo, derliaus, turtų dvasia. 27. Ėdamas, lesamas daiktas, su kuriuo viliojami paukščiai ar žvėrys, žuvis, viliojimo, jaukinimo priemonė, prievilas. 31. Agurkinių šeimos moliūgų genties paprastojo moliūgo plokščiavaisė atmaina. 33. Vidurio Europos tautų (lenkų, čekų, slovėnų, slovākų, lietuvių) liaudies šokis ir muzikos žanras. 34. Balsį žyminti raidė. 35. Putojantis vynas. 36. Vieta, kur kryžiuojasi keliai.

Kryžiažodžio atsakymus paskelbsime kitame numeryje.

Kryžiažodžio, išspausdinto žurnalo „Mūsų girios“ 2024 m. Nr. 9, atsakymai:

Vertikaliai: 1. Baltėklė. 2. Pelkė. 3. Akenis. 4. Žolinė. 5. Judra. 6. Kinkanas. 10. Samana. 13. Striepsnė. 14. Poniabudė. 16. Grūzdas. 17. Lapenis. 22. Gelsvė. 23. Kelmukė. 25. Vijoklis. 28. Gailis. 29. Jaukas. 30. Varlė. 32. Jaura. **Horizontaliai:** 7. Marenikė. 8. Bobausis. 9. Atika. 11. Erika. 12. Šilsamanė. 15. Alvytė. 18. Postas. 19. Brantas. 20. Remeza. 21. Kelmas. 24. Galenis. 26. Gebenė. 27. Adonis. 31. Makavykas. 33. Ciklas. 34. Šarka. 35. Skylenis. 36. Paberžis.

PONSSE

Miškininkystės verslo lyderiai
rekomenduoja gyvą miškų
legendą – medkirbę

PONSSE SCORPION KING

Sužinokite daugiau

Kuo pasižymi **PONSSE SCORPION KING**?

Pripažinta už technologines inovacijas ir dizainą;
Operatorių pamėgta dėl ergonomikos, išskirtinai plataus matymo lauko
ir didelio efektyvumo;
Vienas iš populiariausių pasirinkimų daugelyje pasaulio šalių.

Miško technikos pardavimas: +370 661 11319; +370 610 27218

Servisas: +370 700 55100
Atsarginės dalys: +370 614 03734

Husqvarna®

Geresnei pjovimo patirčiai

Geriausia mūsų grandinė

Husqvarna X-CUT™ grandinės tobulai tinka jūsų Husqvarna grandininiai pjūklui. Naujas grandinių asortimentas - aštresnės, geresnės ir stipresnės. Sužinokite daugiau husqvarna.lt

HUSQVARNA X-CUT™